Idræt i folkeskolen

Bilag 1 - Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere og idrætslærere. Udarbejdet af UNI•C i samarbejde med Danmarks Evalueringsinstitut

2004

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Idræt i folkeskolen

© 2004 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bestilles hos:
Danmark.dk's netboghandel
Telefon 1881
www.danmark.dk/netboghandel

Kr. 45,- inkl. moms

ISBN 87-7958-164-1

Idræt i folkeskolen

Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere og idrætslærere

© UNI•C april 2004

Idræt i folkeskolen
Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere og idrætslærere

© UNI•C april 2004

Af Simon Reusch

Indhold

1 Indledning 1
1.1 Baggrund 1
1.2 Rapportens opbygning 1

2 Om undersøgelsen 3
2.1 Undersøgelsesdesignet 3
2.2 Undersøgelsens forløb 3
2.3 Svarprocent 4

3 Centrale bestemmelser og læseplaner 6
3.1 Hvilke centrale bestemmelser arbejdes der efter? 6
3.2 Skolens arbejde med ”Fælles mål” for idræt 7
3.3 Skolens faciliteter i forhold til ”Fælles mål” 8
3.4 Kommunalt udarbejdet læseplan for idræt 9
3.5 Kommunalt fastlagte mål og indsatsområder 10
3.6 Skolens lokale læseplan for idræt 11
3.7 Skolens egne fastlagte mål og indsatsområder 12

4 Undervisningspraksis 14
4.1 Udfordringer for eleverne 14
4.2 Kønsopdelt undervisning 17
4.3 Lærernes mål for klassen som helhed 17
4.4 Lærernes mål for den enkelte elev 18
4.5 Årsplaner for undervisningen 19
4.6 Faktorer som påvirker indholdet i undervisningen 20
4.7 Evaluering af undervisningen 22
4.8 Evaluering af elevernes udbytte af undervisningen 23

5 Placering og status 24
5.1 Skolens timetal for idræt 24
5.2 Fravær i idræt 26
5.3 Særlige principper for fagfordeling i forhold til idrætsfaget 27
5.4 Opbakningen til idræt 29

© UNI•C april 2004

5.5 Fagets status blandt eleverne 31
5.6 Samarbejde med hjemmet om idræt 31

6 Svømmeundervisning 34
6.1 Svømmeundervisning eller ej 34
6.2 Svømmeundervisningens fordeling over skoleforløbet 34
6.3 Svømmeundervisningens timetal 35
6.4 Svømmetimernes placering på skemaet 38

7 Hvem underviser i idræt? 39
7.1 Idrætslærernes uddannelsesbaggrund 39
7.2 Hvor mange idrætstimer har lærerne om ugen? 40
7.3 Andel linjefagsuddannede idrætslærere på skolerne 41
7.4 Underviser de linjefagsuddannede idrætslærere i idræt? .. 42
7.5 Skolens politik vedrørende de linjefagsuddannede idrætslærere 42

8 Lærernes samarbejdsrelationer 44
8.1 Tværfaglige samarbejdsprojekter 44
8.2 Samarbejde med andre idrætslærere 45
8.3 Samarbejde med lokale idrætsforeninger 46
8.4 Elevernes deltagelse i frivillig idræt 47
8.5 Samarbejde med lærere fra almene gymnasier 47

9 Efteruddannelse 49
9.1 Skolens prioritering af efteruddannelse i idræt 49
9.2 Opfyldelse af lærernes efteruddannelsesbehov 50
9.3 Lærernes efteruddannelsesbehov 50
9.4 Faglig efteruddannelse 51
9.5 Pædagogisk efteruddannelse 52

10 Formålsopfyldelse 54
10.1 Ledernes vurdering 54
10.2 Lærernes vurdering 58

11 Respondentprofil for lærerne 62
11.1 Lærernes køn 62
11.2 Lærernes alder 62
11.3 Undervisningserfaring med idræt i folkeskolen 62

© UNI•C april 2004

11.4 Kønsopdelt undervisning på overbygningen 63
11.5 Lærernes uddannelsesmæssige baggrund på overbygningen 63
11.6 Supplerende idrætsuddannelser 64

12 Metode 66
12.1 Bortfald og repræsentativitet 66
12.2 Baggrundsvariabler 68
12.3 Rangordning af svar på ordinale skalaer 70
12.4 "Ved ikke"-svar 70
12.5 Usikkerhed og statistisk signifikans 70

© UNI•C april 2004

1 Indledning

1.1 Baggrund

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har, som led i en evaluering af idræt i folkeskolen, ønsket at gennemføre spørgeskemaundersøgelser dels blandt skoleledere og dels blandt idrætslærere, som underviser på 7.-9. klassetrin.

Formålet med disse undersøgelser har været at afdække:

- det faglige og pædagogiske arbejde med faget
- fagets placering og status i en skolehverdag
- vilkår af betydning for faget

Undersøgelserne skulle belyse temaerne; *centrale bestemmelser og læseplaner*, *undervisningspraksis*, *fagets placering og status* samt *vilkår for faget*.

Denne rapport gengiver resultaterne af disse to undersøgelser.

På grundlag af denne rapport og andet relevant materiale udfærdiger EVA en evalueringsrapport om idræt i folkeskolen, som vil fremdrage de resultater fra bl.a. denne rapport, som EVA vurderer væsentlige i forhold til evalueringens sigte.

1.2 Rapportens opbygning

Rapporten redegør i kapitel 2 for undersøgelsens gennemførelse.

Kapitel 3-10 gengiver alle undersøgelsens resultater. Kapitlerne afspejler undersøgelsernes tematiske opbygning og præsenterer resultaterne fra hhv. leder- og lærerundersøgelsen i sammenhæng.

Kapitel 11 opsummerer lærernes demografiske profil, på baggrund af deres svar i spørgeskemaet.

Endelig præsenterer kapitel 12 en række metodemæssige betragtninger, herunder om bortfald og repræsentativitet.

Resultatkapitlerne gengiver kommenterede svarfordelinger på alle undersøgelsernes spørgsmål. Det er undersøgt, om der er signifikante forskelle mellem undergrupper af respondenter i forhold til udvalgte baggrundsvariable[1], og dette rapporteres i givet fald. Når der refereres til forskelle, er det således underforstået, at det er signifikante sammenhænge. I nogle tilfælde diskuteres dog hypoteser, som

[1] Se mere i afsnit 12.2.

© UNI•C april 2004

munder ud i sammenhænge, der *ikke* er signifikante. I så fald nævnes det eksplicit, at der er tale om en insignifikant sammenhæng.

Som udgangspunkt beskrives de signifikante sammenhænge med angivelse af *retningen* i sammenhængen, men de underliggende procentfordelinger foldes generelt ikke ud. Der henvises i stedet til den tilhørende bilagssamling.

Bilagssamlingen gengiver systematisk krydstabeller mellem rapportens svarfordelinger og baggrundsvariablerne. Man har således rig mulighed for at konsultere bilagsmaterialet, hvis man savner diskussion af en formodet sammenhæng.

UNI•C har ikke underkastet fritekstsvarene fra undersøgelserne en statistisk kategorisering, men svarene benyttes til at eksemplificere alternative eller supplerende holdninger hos respondenterne.

Alle tabeller og figurer er endvidere påført en fodnote, som refererer til leder- eller lærerspørgeskemaet samt spørgsmålsnummer i pågældende skema. Alle tabeller hhv. figurer i rapporten er i øvrigt fortløbende nummereret.

© UNI•C april 2004

2 Om undersøgelsen

Dette kapitel gennemgår undersøgelsesdesignet, selve tidsplanen for gennemførelsen samt redegør for den opnåede svarprocent.

2.1 Undersøgelsesdesignet

Populationen består af alle landets folkeskoler med undervisning på 1.-9. klassetrin. I alt 1.049 skoler, jf. udtræk pr. 1/12-2003 fra Undervisningsministeriet statistikkontor[2], lever op til dette kriterium. Heraf blev 500 skoler udtrukket ved en stratificeret udvælgelse efter kommunetilhørsforhold og skolestørrelse[3].

På de udtrukne skoler skulle skolelederen og to idrætslærere besvare hver sit spørgeskema. De to idrætslærere skulle udvælges som én mandlig og én kvindelig lærer blandt de lærere, der pt. underviser i idræt på 7.-9. klassetrin.

Skolelederen blev pålagt ansvaret for at udvælge og distribuere skemaerne til de to idrætslærere, idet han skulle udvælge den lærer af hvert køn, der havde fødselsdag, som den første efter 1. juli.

Ideelt set deltager således 1.000 idrætslærere i undersøgelsen. Men det er klart, at et antal lærere antageligt ikke har modtaget et spørgeskema, begrundet i forskellige mulige årsager, såsom travlhed, sygdom eller modvilje hos skolelederen.

2.2 Undersøgelsens forløb

Tabel 1 gengiver tidsplanen for undersøgelsens gennemførelse. Heraf fremgår, at den 19/1-2004 udsendtes undersøgelsens materialer til de udtrukne skoler, stilet til skolelederen. Materialerne omfattede ét lederspørgeskema og to spørgeskemaer til idrætslærere - hhv. én mandlig og én kvindelig - samt en administrativ vejledning til skolen, om hvordan de to idrætslærere skulle udvælges.

De udvalgte modtagere af spørgeskemaerne skulle indtaste deres svar i en elektronisk version af spørgeskemaet senest den 2/2-2004, hvilket gav en besvarelsesfrist på op i mod to uger. En del skoler beklagede efterfølgende denne frist, som vurderedes at være for kort.

Den 3/2-2004 udsendte UNI-C en påmindelse til de skoler, hvor der manglede svar.

---

[2] Undervisningsministeriets statistikkontor er i øvrigt pr. 1/1-2004 overført som en afdeling af UNI-C Statistik & Analyse.

[3] I praksis har udvælgelsen dog været underlagt et antal restriktioner, idet EVA har ønsket ikke at bebyrde skoler, som indenfor en kortere periode har været involveret i andre EVA-projekter, med deltagelse i denne undersøgelse.

© UNI•C april 2004

Den 17/2-2004 udsendtes på ny en påmindelse - denne gang pr. e-mail til de skoler, hvor slet ingen havde svaret.

Den 23/2-2004 blev det elektroniske spørgeskema på internettet lukket ned, således at videre besvarelse ikke var mulig.

UNI-C havde givet respondenterne mulighed for at indsende besvarelsen postalt, såfremt man måtte ønske det.[4]

Tabel 1 Tidsplan for undersøgelsens gennemførelse

Udsendelse af materialet	19. januar 2004
Udsendelse af 1. rykker	3. februar 2004
Udsendelse af 2. rykker pr. e-mail	17. februar 2004
Deadline for medtagelse af respondenter	23. februar 2004

2.3 Svarprocent

2.3.1 Skoleledere

I alt svarede 381 ud af 500 skoleledere, hvilket giver en svarprocent på 76%.

2.3.2 Idrætslærere

Endvidere svarede 626 idrætslærere på lærerspørgeskemaet. Ideelt set har 1.000 idrætslærere modtaget spørgeskemaet, og ud fra denne idealbetragtning er svarprocenten for lærere 63%.

Det kan undre, at svartilbøjeligheden hos lærere tilsyneladende ligger så meget lavere end hos skoleledere. For at forklare dette er det undersøgt, hvorledes lærernes svarprocent varierer i forhold til, om skolelederen har svaret på lederskemaet eller ej.

Tabel 2 viser, at der i alt var 762 forventede svar fra idrætslærerne på de 381 skoler, hvor lederen svarede. Heraf svarede 595 lærere, hvilket giver en svarprocent på 78%.

Samtidig ser man, at ud af 238 forventede lærersvar fra de 119 skoler, hvor lederen *ikke* svarede, indkom kun 31 svar, svarende til en svarprocent på 13%.

[4] Der var dog ikke vedlagt svarkuvert, så denne løsning fordrede at respondenten selv finansierede kuvert og porto.

© UNI•C april 2004

Tabel 2 Svarprocent for idrætslærere - afhængigt af om lederen har svaret eller ej

	Svarstatus				
	Ikke svaret		Svaret		I alt
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal
Leder har ikke svaret	207	87,0%	31	13,0%	238
Leder har svaret	167	21,9%	595	78,1%	762
I alt	374	37,4%	626	62,6%	1000

Man må derfor konkludere, at i de tilfælde hvor skolelederen har en afvisende indstilling til undersøgelsen, fungerer skolelederen som en barriere for undersøgelsen blandt lærere. Den meget store forskel i lærernes svarprocent må i væsentlighed tilskrives, at de afvisende ledere i vidt omfang beslutter, at *skolen som helhed* ikke skal deltage.

2.3.3 Besvarelsesmedie

I alt indkom som sagt svar fra 381 ledere og 626 lærere, hvilket giver 1.007 svar. Heraf modtog UNI-C 989 svar via internettet og 18 svar postalt, hvilket giver en internet-besvarelsesrate på 98%.

© UNI•C april 2004

3 Centrale bestemmelser og læseplaner

Kapitlet gengiver svarene på spørgsmål 1-6 i lederskemaet og spørgsmål 1-3 i lærerskemaet.

3.1 Hvilke centrale bestemmelser arbejdes der efter?

3.1.1 Skolens brug af centrale bestemmelser

Skolelederne skulle indledningsvis redegøre for hvilke centrale bestemmelser skolen har arbejdet efter i skoleåret 2002/03.

92% af respondenterne svarer, at "Klare mål" har ligget til grund for undervisningen, mens 29% svarer, at skolen fortsat har anvendt "Faghæftet i idræt fra 1994/95".[5]

Tabel 3. Hvilke centrale bestemmelser har skolen arbejdet efter i faget idræt i skoleåret 2002/03?

I alt	Faghæftet i idræt fra 1994/95	'Klare mål' fra 2001/02
Antal svar	Pct.	Pct.
363	29%	92%

Respondenterne kunne afgive flere svar,
hvorfor summen af svarene bliver over 100%.
Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 1

3.1.2 Idrætslærerens brug af centrale bestemmelser

I idrætslærernes undervisning prioriteres arbejdet med de centrale kundskabs- og færdighedsområder "Kroppen og dens muligheder", "Idrættens værdier" og "Idrætstraditioner og - kulturer" i forhold til retningslinierne i "Klare mål".

Arbejdet med "Kroppen og dens muligheder" prioriteres højest, idet 43% af lærerne svarer, at de har prioriteret arbejdet som i "Klare mål". Herefter kommer "Idrættens værdier", hvor 36% af lærerne svarer, at de har prioriteret arbejdet som i "Klare mål". Endelig svarer 22% af lærerne, at de har prioriteret som i "Klare mål" i arbejdet med "Idrætstraditioner og -kulturer".

Endelig havde lærerne svarmuligheden "Vi har ikke arbejdet med 'Klare mål'". Dette svar vælger 24%-32% af lærerne indenfor de tre områder. Dette svar står i

[5] Der ses her bort fra 8 respondenter (=2%) som svarede "Ved ikke".

© UNI•C april 2004

kontrast til ledernes svar på spørgsmål 1 i lederskemaet, hvor 92% af lederne svarer, at "Klare mål" blev anvendt i 2002/03.[6]

Tabel 4. Hvordan har du i sidste skoleår (2002-03) prioriteret arbejdet med de centrale kundskabs- og færdighedsområder?

	I alt	Som i 'Klare mål'	Mindre end i 'Klare mål'	Vi har ikke arbejdet med 'Klare mål'
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
Kroppen og dens muligheder	551	43%	32%	24%
Idrættens værdier	534	36%	38%	26%
Idrætstraditioner og -kulturer	515	22%	45%	32%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 1.

På alle tre områder adskiller de linjefagsuddannede idrætslærere sig ved i højere grad at have prioriteret arbejdet med de centrale kundskabs- og færdigheder på højde med kravene i "Klare mål".

3.2 Skolens arbejde med "Fælles mål" for idræt

3.2.1 Ledernes redegørelse for hvorledes arbejdet er gået i gang

"Fælles mål" trådte i kraft august 2003. Spørgeskemaet oplistede et antal forskellige måder, hvorpå skolen kunne tænkes at komme i gang med at anvende "Fælles mål".

Lederne kunne afgive et vilkårligt antal svar. Mest benyttede svar, som er anvendt af 55% af de 371 respondenter, er, at "man drøfter de nye bestemmelser i faggruppen". Herefter følger 54%, som svarer, at "man arbejder som hidtil indtil den vejledende læseplan kommer."

På 26% af skolerne - en betydeligt lavere andel - kombinerer man ckf og trinmål fra "Fælles mål" med den nuværende læseplan.

De mindst anvendte måder at komme i gang på er at nedsætte en arbejdsgruppe (9%), revision i klasse/årgangsteams (9%) samt revision af den lokale læseplan (5%).

6% af skolelederne svarer "Andet", hvilket uddybes af et antal skoleledere. De nævner ofte variationer over temaet "at fagudvalg/team arbejder på sagen".

[6] En betydelig andel på hhv. 11%, 13% og 16% af respondenterne i Tabel 4 har svaret "Ved ikke" ud for de tre områder.

© UNI•C april 2004

Tabel 5. Hvordan er skolen gået i gang med at arbejde med "Fælles mål" for idræt?

I alt	Arbejder som hidtil indtil den vejledende læseplan kommer	Drøfter de nye bestemmelser i faggruppen	Kombinerer ckf og trinmål fra Fælles mål med den nuværende læseplan	Der er nedsat en arbejdsgruppe som skal komme med oplæg	Vi er i gang med at revidere den lokale læseplan	Revideres i klasse/-årgangsteams	Andet
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
371	54%	55%	26%	9%	5%	9%	6%

Respondenterne kunne afgive flere svar, hvorfor summen af svarene bliver over 100%.
Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 2

Store skoler adskiller sig ved i højere grad end små skoler at drøfte de nye bestemmelser i faggruppen.

3.2.2 Lærernes redegørelse for om de er gået i gang

Idrætslærerne skulle redegøre for, om de var gået i gang med at undervise efter "Fælles mål". 49% af de lærere, der har en holdning, svarer, at de er gået i gang, mens 51% svarer, at det ikke er tilfældet[7].

Tabel 6. Er du gået i gang med at undervise efter "Fælles mål"?

I alt	Ja	Nej
Antal svar	Pct.	Pct.
426	49%	51%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 2.

3.3 Skolens faciliteter i forhold til "Fælles mål"

Lærerne har vurderet, i hvilken grad skolens faciliteter understøtter arbejdet med "Fælles mål".

Den bedste vurdering får skolens indendørs faciliteter, som 83% af idrætslærerne vurderer i *høj* eller *nogen* grad understøtter undervisningskravene. Herefter følger skolens idrætsredskaber, som 79% af lærerne tilsvarende synes understøtter kravene, og de udendørs faciliteter, som 72% af lærerne tilsvarende synes understøtter kravene i "Fælles mål".

Ringest er vurderingen af skolens undervisningsmaterialer, som kun 53% af lærerne tilsvarende synes understøtter undervisningskravene.

[7] Bemærk, at 9% af lærerne svarede "Ved ikke" på dette spørgsmål.

© UNI•C april 2004

Tabel 7. Understøtter følgende forhold på din skole en undervisning der lever op til kravene i "Fælles mål"?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Skolens indendørs facilliteter	566	33%	50%	14%	3%
Skolens udendørs facilliteter	567	23%	49%	23%	5%
Skolens undervisningsmaterialer	550	8%	45%	39%	8%
Skolens idrætsredskaber	563	22%	57%	18%	2%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 3.

I vurderingen af skolens undervisningsmaterialer og idrætsredskaber adskiller ældre lærere og lærere med lang erfaring med undervisning i idræt sig ved i højere grad at vurdere, at nævnte faciliteter lever op til kravene i "Fælles mål". Fx vurderer 64% af lærere med over 20 års undervisningserfaring, at skolens undervisningsmaterialer understøtter kravene i "Fælles mål".

3.4 Kommunalt udarbejdet læseplan for idræt

3.4.1 Har kommunen udarbejdet en læseplan?

Lederne blev spurgt, om der foreligger en kommunalt udarbejdet læseplan for idræt, som er fælles for kommunens skoler. 4% af skolelederne bekræfter, at dette er tilfældet, mens 96% svarer afkræftende.

Datamaterialet demonstrerer dog ikke nogen entydig sammenhæng, således at alle undersøgelsens skoler i en given kommune svarer ens på spørgsmålet.

Tabel 8. Har kommunen udarbejdet en lokal læseplan for idræt, som er fælles for kommunens skoler?

I alt	Ja	Nej
Antal svar	Pct.	Pct.
369	4%	96%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 3.

3.4.2 Hvem er initiativtager til kommunens læseplan?

De ledere, som bekræfter, at der foreligger en kommunal læseplan[8], skulle herefter redegøre for hvilken interessent, der har været den primære initiativtager til kommunens fælles læseplan.

79% af disse svarer, at det er kommunen, der har været initiativtager til læseplanen, mens 21% af skolelederne svarer, at det er dem selv, der har taget initiativet.

[8] Der er i dette tilfælde blot tale om 14 respondenter.

© UNI•C april 2004

Tabel 9. Hvem har så primært taget initiativ til, at kommunen har udarbejdet en lokal læseplan?

I alt	Kommunen / politikerne	Skolebesty-relserne på kommunens skoler	Skolelederne på kommunens skoler	Lærerne på kommunens skoler
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
14	79%	0%	21%	0%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 3.1.

3.5 Kommunalt fastlagte mål og indsatsområder

Lederne skulle - for hvert af skoleårene 2001/02, 2002/03 samt det aktuelle skoleår 2003/04 - svare på, om kommunen har fastlagt særlige mål eller indsatsområder og i bekræftende fald uddybe, hvad de vedrører.

3.5.1 Særlig kommunal indsats for idræt de seneste tre skoleår

Ifølge besvarelserne er der - henover de tre skoleår - en jævnt stigende andel af respondenter, der konstaterer, at der har været kommunalt fastlagte mål. Andelen stiger fra 15% vedrørende skoleåret 2001/02 til 23% vedrørende det aktuelle skoleår.

12% af skolelederne svarer, at kommunen *alle tre skoleår* har fastlagt særlige mål og indsatsområder for idræt.[9]

Tabel 10. Har kommunen over de seneste tre skoleår fastlagt særlige mål og/eller indsatsområder for faget idræt?

	I alt	Ja	Nej
	Antal svar	Pct.	Pct.
Skoleåret 2001/02	318	15%	85%
Skoleåret 2002/03	337	17%	83%
Skoleåret 2003/04	346	23%	77%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 4.

Specifikt viser data, at store kommuner i højere grad end små kommuner fastlægger særlige mål og indsatsområder for idræt.

3.5.2 Hvad vedrører kommunens særlige indsats?

De særlige indsatsområder går i stigende grad i retning af at handle om en sund livsstil. Vedrørende 2001/02 anfører 53% af respondenterne, at indsatsen helt eller delvist handlede om en sund livsstil. Vedrørende det aktuelle skoleår svarer en højere andel på 73%, at indsatsen handler om en sund livsstil.

[9] Beregnet på basis af de ledere, der har svarer enten "ja" eller "nej" for alle tre skoleår. (36 ud af 307 svarede "ja" alle tre år).

© UNI•C april 2004

Udviklingen er primært sket på bekostning af indsatser vedrørende sammenhænge mellem fysisk udvikling og læring[10]. Dette område tegner sig for et fald fra 49% til 32%.

Indsatser vedrørende idrætsfaget i sin helhed er faldet fra 27% til 20%.[11]

Tabel 11. Hvad vedrører kommunens særlige mål og indsatsområder?

	I alt	Idrætsfaget i sin helhed	En sund livsstil	Sammenhænge mellem fysisk udvikling og læring	Andet
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Skoleåret 2001/02	45	27%	53%	49%	22%
Skoleåret 2002/03	55	24%	69%	44%	15%
Skoleåret 2003/04	74	20%	73%	32%	16%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 4.

På skoler i store kommuner iværksættes i højere grad end på skoler i små kommuner kommunale indsatser, som vedrører en sund livsstil.

3.6 Skolens lokale læseplan for idræt

3.6.1 Har skolen udarbejdet en lokal læseplan?

Skolelederne skulle, i forlængelse af svarene om kommunale læseplaner, svare på, om skolen selv har udarbejdet en lokal læseplan.

16% af skolelederne bekræfter, at skolen har en lokal læseplan, mens 84% afkræfter dette.

Tabel 12. Har skolen udarbejdet en lokal læseplan for idræt?

I alt	Ja	Nej
Antal svar	Pct.	Pct.
368	16%	84%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 5.

Der er en positiv sammenhæng mellem skoler, hvor kommunen har udarbejdet en læseplan for idræt (se afsnit 3.4.1), der er fælles for kommunens skoler, og skoler, som selv har udarbejdet en lokal læseplan. Således har 38% af de skoler, hvor kommunen har udarbejdet en læseplan, også selv udarbejdet en læseplan.

[10] "Sammenhænge mellem fysisk udvikling og læring" var i spørgeskemaet defineret som "mål, der har til hensigt at styrke elevernes læring i de mere boglige fag gennem motorisk træning og anden fysisk aktivitet."
[11] Bemærk, at respondenten kunne vælge et vilkårligt antal svar.

© UNI•C april 2004

Endelig viser skoleledernes svar, at 17% af de skoler, der har ledere med linjefagsuddannelse i idræt, har udarbejdet en lokal læseplan for idræt, mens den tilsvarende andel på andre skoler er 15%. Denne forskel er dog *ikke* signifikant.

3.6.2 Hvem er initiativtager til skolens lokale læseplan?

Den primære initiativtager til skolernes egne lokale læseplaner er oftest lærerne. Ifølge skolelederne har lærerne taget initiativet i 64% af tilfældene. I andre 30% af tilfældene svarer skolelederen, at det er skoleledelsen, der har taget initiativet.

Herudover er der enkelte tilfælde, hvor skolebestyrelsen eller kommunen har bedt skolen udarbejde en lokal læseplan.

Tabel 13. Hvem har så primært taget initiativ til, at skolen har udarbejdet en lokal læseplan?

I alt	Kommunen / politikerne	Skolebesty-relsen	Skoleledelsen	Lærerne
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
53	2%	4%	30%	64%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 5.1.

3.7 Skolens egne fastlagte mål og indsatsområder

Udover de kommunalt fastlagte mål og indsatsområder skulle skolelederen redegøre for, i hvilket omfang skolen selv har fastlagt sådanne mål og indsatsområder.

3.7.1 Skolens særlige indsats for idræt de seneste tre skoleår

Ligesom for de kommunalt fastsatte mål kan man iagttage, at en stigende andel af skolerne selv har fastlagt mål over de betragtede tre skoleår. 30% af skolelederne bekræfter, at skolen i 2001/02 havde særlige mål og indsatsområder for idræt, mens andelen er oppe på 41% i det aktuelle skoleår.

23% af skolelederne svarer, at skolen *alle tre skoleår* har fastlagt særlige mål og indsatsområder for idræt.[12]

Tabel 14. Har skolen selv over de seneste tre skoleår fastlagt særlige mål og/eller indsatsområder for faget idræt?

	I alt	Ja	Nej
	Antal svar	Pct.	Pct.
Skoleåret 2001/02	312	30%	70%
Skoleåret 2002/03	338	37%	63%
Skoleåret 2003/04	353	41%	59%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 6.

[12] Beregnet på basis af de ledere, der har svarer enten "ja" eller "nej" for alle tre skoleår. (68 ud af 298 svarede "ja" alle tre år).

© UNI•C april 2004

Alle tre år er der en positiv sammenhæng mellem skoler, hvor kommunen har fastlagt særlige mål for idræt (se afsnit 3.5.1), og skoler, som selv har fastlagt mål. Således har hhv. 78%, 77% og 75% af de skoler, hvor kommunen har fastlagt mål for idræt, også selv fastlagt mål i skoleårene 2001/02, 2002/03 og 2003/04.

Skoler, der har ledere med linjefagsuddannelse i idræt, har i højere grad end andre skoler fastlagt særlige mål og indsatsområder for idræt. I 2001/02 skete det på 32% af skoler *med* ledere, der er linjefagsuddannede i idræt, i forhold til 30% af skoler *uden* ledere, der er linjefagsuddannede i idræt. I 2002/03 var det tilsvarende 42% i forhold til 34%, og i 2003/04 er det 44% i forhold til 39%. Disse forskelle er dog hver for sig *ikke* signifikante.

3.7.2 Hvad vedrører skolens særlige indsats?

Skolernes egne indsatser viser det samme udviklingsmønster som de kommunalt fastlagte indsatser. Andelen af indsatser, som vedrører en sund livsstil, er steget fra 33% til 59%. Til gengæld har de andre indsatsområder relativt set måtte vige.[13]

Tabel 15. Hvad vedrører skolens egne særlige mål og indsatsområder?

	I alt	Idrætsfaget i sin helhed	En sund livsstil	Sammenhænge mellem fysisk udvikling og læring	Andet
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Skoleåret 2001/02	88	44%	33%	51%	19%
Skoleåret 2002/03	122	37%	45%	47%	17%
Skoleåret 2003/04	139	29%	59%	41%	16%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 6.

På *store skoler* fastlægger man i højere grad end på *små skoler* mål og indsatser vedrørende idrætsfaget i sin helhed.

[13] "Sammenhænge mellem fysisk udvikling og læring" var i spørgeskemaet defineret som "mål, der har til hensigt at styrke elevernes læring i de mere boglige fag gennem motorisk træning og anden fysisk aktivitet."

© UNI•C april 2004

4 Undervisningspraksis

I dette kapitel gennemgås først svarene på spørgsmål 7-9 i lederskemaet om skolens overordnede rammer for idrætsundervisningen, og herefter spørgsmål 4-10 i lærerskemaet, som handler om, hvordan lærerne i praksis bedriver undervisningen.

4.1 Udfordringer for eleverne

Lederne blev bedt om at vurdere vigtigheden af forskellige mulige handlinger, som de kan udføre for at sikre udfordringer for alle elever i idrætsundervisningen.

Herefter skulle de redegøre for deres praksis i forhold til disse handlinger.

4.1.1 Skoleledernes vurdering af handlingernes vigtighed

Tabel 16 viser skoleledernes svar. En dikotomisering af svarskalaen resulterer i følgende rangordning af de fem foreslåede handlinger[14]:

1) Holde møde med fagteamet (mest vigtig)
2) Holde møde med klassens lærerteam
3) Vurdere idrætslærernes årsplaner
4) Holde samtaler med idrætslærerne om årsplanerne
5) Iagttage undervisningen (mindst vigtig)

De to vigtigste handlinger, som er nogenlunde lige vigtige, er at holde møde med klassens fagteam og med lærerteamet. 79% synes, at det er *meget* eller *noget* vigtigt at holde møde med klassens fagteam, mens 75% synes tilsvarende i relation til lærerteamet. Betragter man derimod isoleret andelen, som synes at det er *meget vigtigt*, så ligger lærerteamet højest med en andel på 43% i forhold til klassens fagteam, som ligger med en andel på 27%.

At vurdere idrætslærernes årsplaner og holde samtaler med lærerne om årsplanerne vurderes at være lidt mindre vigtigt; hhv. 68% og 67% synes, at disse handlinger er *meget* eller *noget* vigtige.

Iagttagelse af undervisningen vurderes at være den mindst vigtige af de foreslåede handlinger - 42% af lederne synes, at denne handling er meget eller noget vigtig.

Lederne kunne endvidere angive andre handlinger, som de synes er vigtige. Blandt disse svar kan fremhæves ”gode rammer og faciliteter”, ”uformelle samta-

[14] Rangordningen bygger på andelen, som svarer, at handlingen er *meget vigtig* eller *noget vigtig* (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

ler", "tillid og respekt for idrætslærernes faglige ekspertise" samt "veluddannede og engagerede lærere".

Tabel 16. Hvad synes du er vigtigt for at sikre, at undervisningen i idræt rummer udfordringer for alle elever?

	I alt	Meget vigtigt	Noget vigtigt	Mindre vigtigt	Ikke vigtigt
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Vurdere idrætslærernes årsplaner	350	21%	47%	28%	4%
Holde samtaler med idrætslærerne om årsplanerne	348	22%	45%	26%	7%
Iagttage undervisningen	346	6%	36%	44%	14%
Holde møde med fagteamet	358	27%	52%	18%	3%
Holde møde med klassens lærerteam	344	43%	32%	17%	7%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 7.

Skolelederne i Jylland vurderer i *mindre* omfang end andre skoleledere, at det er vigtigt at "holde samtaler med idrætslærerne om årsplanerne" samt "holde møde med klassens lærerteam" - hhv. 17% og 38% svarer, at disse to handlinger er meget vigtige.

Den adfærd, de jyske skoleledere udviser i praksis, er dog ikke signifikant anderledes end andre skolelederes.[15]

Skoleledere *på store skoler* samt *i store kommuner* vurderer endvidere i mindre grad end andre skoleledere, at det er vigtigt at "iagttage undervisningen". På skoler i store kommuner svarer således 30% af skolelederne, at det er *meget* eller *noget* vigtigt.

4.1.2 Skoleledernes praksis

Handler skolelederne så i overensstemmelse med egen angivelse af, hvad der er vigtigt? Dette kan vurderes ud fra en hypotese om, at en skoleleder udfører en handling, hvis han synes den er noget eller meget vigtig.

Der er da også et sammenfald mellem andelen på 68%, der synes det er vigtigt at vurdere idrætslærernes årsplaner og en tilsvarende andel på 68%, der rent faktisk gør det overfor alle eller nogle lærere (jf. Tabel 17).

På samme måde er der nogenlunde sammenfald mellem den relativt lave andel på 42%, som finder det vigtigt at iagttage undervisningen og andelen på 47%, som gør det mht. alle eller nogle lærere.

Derimod er der en vis diskrepans mellem andelen på 67%, der synes, det er vigtigt at holde samtaler med lærerne om årsplanerne, og andelen på 51%, der rent faktisk holder samtaler med alle eller nogle idrætslærere.

[15] Jævnfør svarene i Tabel 17 i næste afsnit vedrørende ledernes praksis.

© UNI•C april 2004

Lederne kunne endvidere angive andre handlinger, som de foretager. Blandt disse svar kan fremhæves ”uformelle samtaler med lærerne når det er nødvendigt” samt ”møder med fagteamet (evt. dets formand)”.

Tabel 17. Hvad gør du årligt for at sikre, at undervisningen i idræt rummer udfordringer for alle elever?

	I alt	Ja, med hensyn til alle idrætslærere	Kun med hensyn til nogle idrætslærere	Nej
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
Vurderer idrætslærernes årsplaner	343	41%	27%	33%
Holder samtaler med idrætslærerne om årsplanerne	339	17%	34%	50%
Iagttager undervisningen	336	8%	39%	52%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 8.

Med hensyn til at holde møder med klassens lærerteam for at sikre at idrætsundervisningen rummer udfordringer for alle elever, så er der stor overensstemmelse mellem andelen på 75%, der finder det vigtigt, og andelen på 78% (jf. Tabel 18), som deltager i sådanne møder.

Til gengæld finder man den største afvigelse mellem vigtighed og praksis, når det handler om, hvorvidt skolelederne holder møde med fagteamet. 79% synes, at det er vigtigt, men kun 46% af lederne bekræfter, at de deltager i sådanne møder.

Tabel 18. Hvad gør du årligt for at sikre, at undervisningen i idræt rummer udfordringer for alle elever?

	I alt	Ja	Nej
	Antal svar	Pct.	Pct.
Holder møde med fagteamet	334	46%	54%
Holder møde med klassens lærerteam	347	78%	22%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 8.

Relativt set er der således to handlinger, hvor man kan sige, at skoleledernes praksis ikke lever op til deres opfattelse af, hvad der er vigtigt at gøre for at sikre, at idrætsundervisningen rummer udfordringer for alle elever. Det handler om:

- at holde møde med fagteamet.
- at holde samtaler med idrætslærerne om deres årsplaner.

En analyse af betydningen, af at der er linjefagsuddannede idrætslærere i skolens ledelse, viser, at skolelederne på disse skoler i større omfang (52%) holder møder med fagteamet.

Endvidere ses det, at skoleledere på store skoler samt i store kommuner iagttager undervisningen i mindre omfang end andre skoleledere, hvilket er i overensstemmelse med den ringere vigtighed, de tillagde handlingen. På 62% af de skoler, som ligger i store kommuner, iagttager lederen *ikke* undervisningen.

© UNI•C april 2004

4.2 Kønsopdelt undervisning

Skolelederne skulle redegøre for, om eleverne undervises samlet eller kønsopdelt, og i hvilket omfang principperne for dette ændrer sig henover skoleforløbets faser.

Med hensyn til indskolingsfasen svarer 63%, at eleverne altid undervises sammen, hvorimod 34% svarer, at eleverne undervises kønsopdelt i nogle forløb, mens undervisningen er fuldstændig kønsopdelt i indskolingsfasen på 3% af skolerne.

Idrætsundervisningen på mellemtrinnene foregår væsentlig mere kønsopdelt. Her svarer 33% af skolerne, at drenge og piger altid undervises sammen, mens 55% svarer, at eleverne er kønsopdelt i nogle forløb. 12% af skolerne har altid eleverne kønsopdelt i denne fase.

Udskolingsfasen adskiller sig stort set ikke fra mellemtrinnene med hensyn til skolernes politik om kønsopdelt undervisning. Det er altså særligt indskolingsfasen, der adskiller sig fra de to andre faser.

Tabel 19. Undervises eleverne kønsopdelt?

	I alt	Ja, altid	Ja, i nogle forløb	Nej, de undervises sammen
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
Indskoling	377	3%	34%	63%
Mellemtrin	381	12%	55%	33%
Udskoling	380	9%	56%	35%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 9.

Skoler i store kommuner underviser i højere grad eleverne kønsopdelt end skoler i små kommuner. Undersøgelsen viser, at en del af forklaringen er, at de mindste skoler (1-spors) i højere grad underviser drenge og piger sammen. I indskolingsfasen er det 76% af disse skoler, på mellemtrinnene 67% og i udskolingen 60%, hvor eleverne undervises sammen.

4.3 Lærernes mål for klassen som helhed

4.3.1 Sætter læreren mål for klassen som helhed?

Lærerne skulle svare på, om de sætter mål for klassen som helhed i idrætsundervisningen. 91% af lærerne bekræfter dette, mens 9% svarer, at de ikke sætter mål.

Tabel 20. Sætter du i din idrætsundervisning mål for klassen som helhed?

I alt	Ja	Nej
Antal svar	Pct.	Pct.
620	91%	9%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 4.

© UNI•C april 2004

Undersøgelsens resultater viser, at lærere med lang undervisningserfaring i idræt i højere grad end andre lærere sætter mål for klassen som helhed. Blandt lærere med 11-20 års undervisningserfaring svarer 99%, at de sætter mål, mens andelen blandt lærere med over 20 års undervisningserfaring er på 92%.

Endvidere sætter lærere på jyske skoler i højere grad mål for klassen som helhed end lærere i de andre regioner.

4.3.2 Hvad handler målene om for klassen som helhed?

Lærerne skulle herefter uddybe, i hvilken grad målene omhandler hhv. den praktiske og teoretiske side af faget. Svarene tegner et klart billede af, at det primært er praktiske mål. 99% af de lærere, som sætter mål for eleverne, svarer, at det i høj eller nogen grad handler om den praktiske side af idræt. Dertil kommer, at 61% af lærerne i høj eller nogen grad også opsætter mål for den teoretiske side af faget.

Tabel 21. Hvis du svarede "Ja", hvad handler disse mål så om?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Den praktiske side af idræt	560	70%	29%	1%	0%
Den teoretiske side af idræt	549	6%	55%	36%	3%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 4.1.

Yngre lærere sætter i højere grad teoretiske mål end andre lærere. Mens lærere med *lang undervisningserfaring* i højere grad sætter praktiske mål - hhv. 79% og 75% svarer "i høj grad" blandt lærere med 11-20 års undervisningserfaring og mere end 20 års undervisningserfaring.

Endvidere sætter jyske lærere i højere grad teoretiske mål end andre lærere - 66% svarer "I høj grad" eller "I nogen grad".

Endelig viser undersøgelsen, at linjefagsuddannede idrætslærere og kvindelige lærere i højere grad end andre lærere sætter såvel praktiske som teoretiske mål for klassen som helhed. Forskellene er særlig udtalte, når det handler om de teoretiske mål. 66% af lærere med linjefag i idræt sætter i *høj* eller *nogen* grad teoretiske mål, mens den tilsvarende andel for hhv. lærere uden linjefag i idræt og ikke-læreruddannede er på 52% og 34%. Mht. køn er det således, at 65% af de kvindelige idrætslærere i høj eller nogen grad sætter teoretiske mål, mens den tilsvarende andel for mandlige idrætslærere er 56%.

4.4 Lærernes mål for den enkelte elev

4.4.1 Sætter læreren mål for den enkelte elev?

Lærerne skulle også svare på, om de sætter mål for den enkelte elev.

© UNI•C april 2004

10% af lærerne svarer, at de sætter sådanne mål for *alle* elever, mens 64% svarer, at de sætter sådanne mål for *nogle* elever. 26% afviser, at de sætter mål for den enkelte elev.

Tabel 22. Sætter du i din idrætsundervisning mål for den enkelte elev?

I alt	Ja, for alle elever	Ja, for nogle elever	Nej
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
615	10%	64%	26%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 5.

Undersøgelsens resultater viser, at lærere med lang undervisningserfaring i idræt i højere grad end andre lærere sætter mål for eleverne.

En belysning af sammenhængen mellem lærerens tilbøjelighed til at sætte mål for *klassen som helhed* (jf. afsnit 4.3.1) og tilbøjeligheden til at sætte mål for *den enkelte elev* viser, at 3% af lærerne hverken sætter mål overfor klassen som helhed eller overfor den enkelte elev.

4.4.2 Hvad handler målene om for den enkelte elev?

Også i forhold til elevdimensionen skulle lærerne uddybe i hvilken grad målene omhandler hhv. den praktiske og teoretiske side af faget.

Billedet er stort set identisk med billedet vedrørende klassen som helhed - 99% af de lærere, som sætter mål for eleverne, svarer, at det i høj eller nogen grad handler om den praktiske side af idræt. Dertil kommer, at 55% i høj eller nogen grad sætter mål for den teoretiske side.

Tabel 23. Hvis du svarede "Ja", hvad handler disse mål så om?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Den praktiske side af idræt	442	57%	42%	1%	0%
Den teoretiske side af idræt	423	6%	49%	36%	9%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 5.1.

Andelen, der sætter teoretiske mål for den enkelte elev, er højere blandt linjefagsuddannede idrætslærere (59%) end andre lærere (46%) .

4.5 Årsplaner for undervisningen

Idrætslærerne skulle redegøre for, om de anvender årsplaner i undervisningen. 90% af lærerne bekræfter, at det er tilfældet, mens 10% afviser det.

© UNI•C april 2004

Tabel 24. Anvender du årsplaner i din undervisning?

I alt	Ja	Nej
Antal svar	Pct.	Pct.
597	90%	10%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 6.

Andelen, der ikke anvender årsplaner, er mindre blandt ikke-linjefagsuddannede idrætslærere samt lærere med kort undervisningserfaring i idræt.

4.6 Faktorer som påvirker indholdet i undervisningen

Når lærerne fastlægger indholdet i idrætsundervisningen er de under påvirkning af forskellige faktorer. Respondenterne blev bedt om at forholde sig til, i hvilken grad undervisningen påvirkes af seks forskellige faktorer.

Tabel 25 viser svarfordelingen for de forskellige faktorer. En rangordning af svarene giver dette resultat:[16]

1) Elevernes interesser (mest væsentlige faktor)
2) Skolens fysiske rammer
3) Bestemmelser i faghæftet
4) Skolens undervisningsmaterialer
5) Aktuelle begivenheder
6) Forhold bestemt af kolleger eller skolens planlægning i øvrigt (mindst væsentlige faktor)

94% af lærerne svarer, at elevernes interesser i høj eller nogen grad påvirker deres valg af indhold i undervisningen. Herefter følger skolens fysiske rammer med 93%. Andelen som svarer "i høj grad" er dog på 52%, hvilket er langt højere end andelen, der mener, at elevernes interesser i høj grad påvirker deres valg.

Lærerne lader sig tilsvarende i lidt lavere grad påvirke af faghæftets bestemmelser (83%). Den fjerdemest væsentlige parameter er skolens undervisningsmaterialer, som 69% af lærerne tilsvarende svarer, at deres valg påvirkes af.

De mindst væsentlige faktorer er efter lærernes vurdering "aktuelle begivenheder" samt "forhold bestemt af kolleger eller skolens planlægning i øvrigt", som for hhv. 58% og 56% af lærerne er medbestemmende for valg af indhold i undervisningen.

[16] Rangordningen bygger på andelen, som svarer "i høj grad" eller "i nogen grad" (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

Tabel 25. Hvad bestemmer dit valg af indhold i idrætsundervisningen?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Elevernes interesser	622	27%	67%	6%	0%
Bestemmelser i faghæftet	619	26%	57%	15%	3%
Skolens fysiske rammer	622	52%	41%	6%	1%
Skolens undervisningsmaterialer	615	27%	42%	24%	7%
Aktuelle begivenheder	607	11%	47%	32%	10%
Forhold bestemt af kolleger eller skolens planlægning i øvrigt	610	8%	48%	33%	11%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 7.

Linjefagsuddannede idrætslærere tager i højere grad end andre lærere afsæt i faghæftets bestemmelser, men også i højere grad afsæt i aktuelle begivenheder. Til gengæld lader de i mindre grad elevernes interesser få indflydelse på deres valg af indhold.

Kvindelige idrætslærere lader i højere grad end mænd indholdet bestemme af såvel bestemmelserne i faghæftet som elevernes interesser.

Idrætslærere på store skoler lader i højere grad end lærere på små skoler indholdet bestemme af "forhold bestemt af kolleger eller skolens planlægning i øvrigt."

Yngre lærere lader i højere grad end deres ældre kolleger indholdet i undervisningen bestemme af faghæftet, mens de tillægger skolens fysiske rammer og undervisningsmaterialer mindre betydning.

Lærere med lang undervisningserfaring lader endvidere i højere grad end lærere med kort undervisningserfaring indholdet bestemme af skolens undervisningsmaterialer.

4.6.1 Hvilken form antager elevernes medbestemmelse?

Lærerne skulle herefter uddybe hvordan elevernes medbestemmelse præcist tager form.

91% af lærerne svarer, at det i høj eller nogen grad er mht. valg af undervisningens indhold. Derimod er det kun 58% af lærerne, der i høj eller nogen grad giver eleverne medbestemmelse på valg af arbejdsformer og metoder.

© UNI•C april 2004

Tabel 26. Deltager eleverne…

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
i valg af undervisningens indhold?	623	21%	70%	9%	0%
i valg af arbejdsformer og metoder i undervisningen?	620	5%	53%	36%	5%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 8.

Linjefagsuddannede idrætslærere lader i ringere grad end andre lærere eleverne deltage i valg af såvel undervisningens indhold som metoder.

Endvidere har elever på store skoler mindre medbestemmelse i undervisningens indhold.

4.7 Evaluering af undervisningen

Lærerne skulle redegøre for, hvor ofte de evaluerer deres undervisning med hhv. skriftlige og mundtlige metoder samt med kolleger.

Skriftlige evalueringsformer er den mindst anvendte af de tre former - 24% af lærerne svarer, at de bruger denne metode. 17% bruger skriftlige evalueringer af undervisningen én gang om året, mens de resterende gør det oftere.

Mundtlige evalueringsformer, fx samtale med eleverne, bruges af størsteparten af lærerne. 58% svarer, at de bruger denne metode efter hvert forløb i undervisningen, hvor til kommer 7%, der gør det efter hver lektion, og 19%, der gør det én gang om året. I alt 84% af lærerne benytter således mundtlige evalueringsformer.

Evaluering med kollegerne er mest benyttet - 95% gør dette. 29% svarer, at det sker efter hver lektion, 61% efter hvert forløb, mens 5% evaluerer én gang om året med kollegerne. De sidste 5% evaluerer aldrig med kollegerne.

Tabel 27. Hvordan og hvor ofte evaluerer du typisk din undervisning?

	I alt	Aldrig	En gang om året	Efter hvert forløb	Efter hver lektion
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Skriftlige evalueringsformer	568	76%	17%	7%	1%
Mundtlige evalueringsformer	554	16%	19%	58%	7%
Evaluering med kolleger	569	5%	5%	61%	29%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 9.

Den eneste forskel i forhold til baggrundsvariablerne er, at yngre lærere samt lærere med kort undervisningserfaring evaluerer hyppigere *med kolleger* end andre lærere. Fx evaluerer 35% af lærere under 35 år med deres kolleger, mens andelen er 15% for lærere på 55 år eller derover.

© UNI•C april 2004

4.8 Evaluering af elevernes udbytte af undervisningen

Lærerne blev herefter bedt om at svare på, hvor ofte de evaluerer elevernes udbytte af undervisningen ved hjælp af fysiske tests, karaktergivning, skriftlige udtalelser og elevsamtaler.

Den mest anvendte metode er samtale med eleverne, som 88% af lærerne benytter. 55% af lærerne benytter metoden "4 eller flere gange om året" og 33% evaluerer eleverne mundtligt med en hyppighed på 1-3 gange om året.

Fysisk test af eleverne bruges af 55% af lærerne, 40% af lærerne anvender disse 1 eller 2 gange om året og 14% oftere.

De skriftlige evalueringsformer er mindst anvendt. 26% anvender karaktergivning og 20% anvender skriftlige udtalelser om elevens udbytte.

Tabel 28. Hvordan og hvor ofte evaluerer du elevernes udbytte af undervisningen?

	I alt	Aldrig	1 gang om året	2 gange om året	3 gange om året	4 eller flere gange om året
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Fysisk test	550	45%	19%	21%	5%	9%
Karaktergivning	601	74%	2%	17%	7%	0%
Skriftlig udtalelse om udbyttet	587	80%	5%	12%	2%	0%
Dialog / samtale med eleverne	539	12%	9%	19%	5%	55%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 10.

En analyse af variationen i lærernes brug af disse fire metoder viser, at ud af de 12%, som aldrig giver eleverne en mundtlig evaluering af deres udbytte, er det halvdelen - dvs. samlet 6% af lærerne - som aldrig evaluerer elevernes udbytte på nogen af de angivne måder.

Endvidere viser resultaterne, at yngre lærere i højere grad end ældre evaluerer elevernes udbytte med karaktergivning og skriftlige udtalelser. Sidstnævnte metode anvendes også i højere grad af lærere med kort undervisningserfaring.

© UNI•C april 2004

5 Placering og status

I dette kapitel gennemgås svarene på spørgsmål 10-13 i lederskemaet om rammerne for idrætsfagets placering og status på skolen, samt spørgsmål 11-15 i lærerskemaet, som handler om, hvordan lærerne i praksis oplever fagets placering og status.

5.1 Skolens timetal for idræt

Skolelederne blev bedt om at rapportere skolens timetal for idræt for hvert enkelt klassetrin.

5.1.1 Gennemsnitlige timetal

Tabel 29 gengiver fagbekendtgørelsens vejledende timetal sammenholdt med skolernes gennemsnitlige timetal for hvert klassetrin.

Generelt har skolerne en tendens til at følge de vejledende timetal - dog undtaget 1. klasse, hvor det vejledende timetal er 30. Skolernes faktiske gennemsnit er 59 timer.

I 2. og 3. klasse ligger det gennemsnitlige timetal på hhv. 64 og 68 timer, hvilket er højere end det vejledende timetal på 60.

4. og 5. klasse er de eneste klassetrin, hvor skolerne i gennemsnit har lavere timetal end de vejledende timetal, skønt det samtidig er de klassetrin, hvor eleverne har mest idræt. Det faktiske timetal på disse klassetrin er hhv. 80 og 76 i gennemsnit, mens det vejledende timetal er på 90 timer.

Fra 6.-9. klasse er det vejledende timetal 60 timer, hvilket de fleste skoler følger, med flere positive end negative afvigelser, hvorfor gennemsnittet ligger lidt over 60 timer på disse 4 klassetrin.

© UNI•C april 2004

Tabel 29. Hvad er skolens timetal for idræt i nuværende skoleår?

	Antal svar	Gennemsnitligt timetal
1. klasse (vejledende timetal: 30)	374	59
2. klasse (vejledende timetal: 60)	374	64
3. klasse (vejledende timetal: 60)	374	68
4. klasse (vejledende timetal: 90)	374	80
5. klasse (vejledende timetal: 90)	374	76
6. klasse (vejledende timetal: 60)	374	64
7. klasse (vejledende timetal: 60)	374	61
8. klasse (vejledende timetal: 60)	374	61
9. klasse (vejledende timetal: 60)	374	61

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 10.

Overordnet betragtet er det samlede vejledende timetal for idræt over hele skoleforløbet 570 timer. De rapporterede gennemsnitstal lagt sammen giver 594 timer. Skolernes gennemsnitlige timetal er således 24 timer (svarende til 4%) højere end det vejledende timetal for hele skoleforløbet (1.-9. kl.).

Elever på skoler i små kommuner har færre idrætstimer i 3.-5. klasse end elever på skoler i større kommuner (timetallet i de små kommuner ligger 3-4 timer under det samlede gennemsnit).

Endvidere har elever på små skoler færre timer i 3. klasse end andre elever.

Endelig har elever på skoler i København og Øerne i øvrigt i gennemsnit flere idrætstimer i 1. klasse (hhv. 63 og 59 timer) end elever i Jylland (56 timer).

5.1.2 Variationen i timetallene

Et billede af variationen i timetallene gives i Tabel 30, som viser svarfordelingen for skolerne.[17]

Det ses, at 16% af skolerne følger det vejledende timetal i 1. klasse på 30 timer. Herudover følger størsteparten af skolerne det vejledende timetal på 60 for 2.-3. og 6.-9. klassetrin. På 4. og 5. klassetrin er det vejledende timetal 90, da svømmeundervisningen ofte placeres her. Det vejledende timetal følges på rundt regnet halvdelen af skolerne i 4. klasse og på 42% af skolerne i 5. klasse.

Det bemærkes at omtrent 1 ud af 13 skoler tilbyder 120 idrætstimer i 4. og 5. klasse.

[17] Næsten alle de anvendte timetal er multipla af 30, op til 120 timer. Øvrige svar er afrundet til det nærmeste af disse værdier.

© UNI•C april 2004

Tabel 30. Hvad er skolens timetal for idræt i nuværende skoleår?

	I alt	30 timer	60 timer	90 timer	120 timer
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
1. klasse (vejledende timetal: 30)	374	16%	75%	5%	3%
2. klasse (vejledende timetal: 60)	374	1%	89%	7%	3%
3. klasse (vejledende timetal: 60)	374	0%	78%	17%	4%
4. klasse (vejledende timetal: 90)	374	0%	41%	51%	8%
5. klasse (vejledende timetal: 90)	374	0%	52%	42%	7%
6. klasse (vejledende timetal: 60)	374	0%	87%	12%	1%
7. klasse (vejledende timetal: 60)	374	0%	95%	3%	1%
8. klasse (vejledende timetal: 60)	374	1%	97%	2%	0%
9. klasse (vejledende timetal: 60)	374	1%	96%	3%	1%

96% af skolerne anvender timetallene 30, 60, 90 og 120. De resterende skolers svar er afrundet til det nærmeste af disse tal.
Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 10.

5.2 Fravær i idræt

Fraværet fra idrætsundervisningen belyses, ved at lederne har redegjort for udviklingen i det relative fraværsniveau henover skoleforløbet, mens lærerne har afgivet en vurdering af forskellen mellem drenge og pigers fravær på overbygningen.

5.2.1 Forskel mellem skoleforløbets faser

Skolelederne blev bedt om at redegøre for fraværet i idræt sammenlignet med andre fag - separat vurderet for skoleforløbets tre faser.

I indskolingsfasen er fraværet i idræt er på samme niveau som i andre fag.

På mellemtrinnene sker der et lille ryk, idet 6% af lederne vurderer, at fraværet i idræt er højere end i andre fag, mens 93% vurderer, at fraværsniveauet er det samme.

I udskolingsfasen tegnes derimod et helt andet billede. I denne fase vurderer 61% af skolelederne, at fraværet i idræt er højere end i andre fag, mens 37% fastholder, at fraværsniveauet er ens.

Tabel 31. Er elevernes fravær i idræt anderledes end i andre fag?

	I alt	Lavere end i andre fag	Samme niveau	Højere end i andre fag
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
Indskoling	365	1%	99%	1%
Mellemtrin	363	1%	93%	6%
Udskoling	359	2%	37%	61%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 11

Svarene viser, at i Jylland har eleverne et mindre fravær på mellemtrinnene og i udskolingen end elever fra Hovedstadsområdet. Klarest er billedet for udskolin-

© UNI•C april 2004

gen, hvor 73% af skolelederne i Hovedstadsområdet mener, at fraværet i idræt er højere end i andre fag, mens andelen er 56% i Jylland.

Endvidere gælder, at jo større skolen er, desto relativt større fravær har eleverne i idræt i udskolingsfasen.

5.2.2 Forskel mellem drenge og piger

Kønsdimensionen i fraværet på udskolingsfasen er undersøgt. Her har lærerne svaret på, om der er forskel på drenge og pigers fravær. 49% af lærerne svarer, at piger har højere fravær end drenge, mens 2% af lærerne har den modsatte opfattelse. De resterende 48% af lærerne synes ikke, der er nogen forskel.

Lærernes uddybende forklaringer viser, at pigernes højere fraværsniveau især skyldes menstruation, men også manglende interesse, uvilje mod fysisk aktivitet, ikke at kunne lide at svede samt komplekser/problemer med deres krop. Flere nævner, at fraværet bakkes op af forældrene.

Tabel 32. Er der forskel på fraværsniveauet for drenge og piger?

I alt	Ja, drenge har højere fravær	Ja, piger har højere fravær	Fraværet ligger på samme niveau
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
558	2%	49%	48%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 13.

Mandlige idrætslærere vurderer i højere grad end kvindelige lærere, at piger har højere fravær. Blandt mandlige lærere er andelen 55%, mens den er 44% for kvindelige lærere.

5.3 Særlige principper for fagfordeling i forhold til idrætsfaget

Lederne blev bedt om at redegøre for, om skolen opererer med særlige principper for fagfordeling i forhold til idrætsfaget. Dette bekræfter lederne på 54% af skolerne.

Tabel 33. Har skolen særlige principper for fagfordeling i forhold til idræt?

I alt	Ja	Nej
Antal svar	Pct.	Pct.
377	54%	46%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 12.

© UNI•C april 2004

Disse ledere blev herefter stillet overfor et antal principper, som kunne tænkes at ligge til grund herfor.[18] En rangordning af ledernes svar for disse principper, ser således ud:

1) Lærerkvalifikationer (mest brugte princip)
2) Placering af fagets timer fordelt på ugen
3) Placering af lærere på de forskellige faser
4) Placering af fagets timer fordelt på dagen
5) Antal lærere på årgangen
6) Lærerne i selvstyrende team dækker selv (mindst brugte princip)

"Lærerkvalifikationer" er med 87% det klart mest brugte princip. Sammenhængen mellem lederens fremhævelse af dette princip og andelen af linjefagsuddannede idrætslærere på skolen (jf. afsnit 7.1) er analyseret, og det viser sig, at der er en positiv sammenhæng. Således fremhæves dette princip af 91% af skolelederne på den *halvdel* af skoler, der har den *højeste* andel af linjefagsuddannede idrætslærere, mens princippet fremhæves af 74% af skolelederne på den *fjerdedel* af skoler, der har den *laveste* andel linjefagsuddannede idrætslærere.

Herefter fremhæver 45% af lederne "placering af fagets timer fordelt på ugen" efterfulgt af "Placering af lærere på de forskellige faser" med 33%, "Placering af fagets timer fordelt på dagen" med 30% og "Antal lærere på årgangen" med 25%.

Princippet "Lærerne i selvstyrende team dækker selv" er kun anvendt på 14% af skolerne.

Endelig svarer 9% "Andet", hvilket respondenterne fx uddyber med, at skolen prioriterer at koble lærere med begge køn, samt at man placerer idrætstimerne som dobbeltlektioner.

Tabel 34. Hvad vedrører disse principper så?

I alt	Placering af fagets timer fordelt på ugen	Placering af fagets timer fordelt på dagen	Lærer-kvalifi-kationer	Placering af lærere på de forskellige faser	Antal lærere på årgangen	Lærerne i selvsty-rende team dækker selv	Andet
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
203	45%	30%	87%	33%	25%	14%	9%

Respondenterne kunne afgive flere svar, hvorfor summen af svarene bliver over 100%.
Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 12.1.

Store skoler anvender i langt højere grad principper vedr. antal lærere på årgangen end små skoler, hhv. 35% og 6% af store og små skoler gør dette.

Princippet "Lærerne i selvstyrende team dækker selv" anvendes i højere grad på skoler i store kommuner (24%) end på skoler i små kommuner (6%).

[18] Respondenten kunne afgive flere svar.

© UNI•C april 2004

5.4 Opbakningen til idræt

Både ledere og lærere er blevet spurgt om, hvordan de vurderer den relative opbakning til idrætsfaget blandt forskellige interessenter.

5.4.1 Ledernes vurdering af opbakningen

Tabel 35 gengiver ledernes opfattelse af, om den relative opbakning til idræt *er anderledes end til andre fag* blandt fem interessenter; kommunen, skolebestyrelsen, skolens lærerpersonale, forældrene og eleverne.

Lederne vurderer, at skolebestyrelserne er den interessent, der bakker mest op om idrætsfaget, idet 18% af lederne vurderer, at skolebestyrelserne bakker mere op om idræt end skolens andre fag, mens 2% mener, at skolebestyrelserne bakker mindre op.

Omvendt vurderer 37% af lederne, at forældrene bakker mindre op om idræt end de andre fag, mens 5% af lederne dog mener modsat; at forældrene bakker mere op om idræt. Dermed er forældrene den interessent, der udviser den mindste opbakning til idræt.

Elevopbakningen får ligeledes en noget negativ vurdering. 27% af lederne vurderer, at eleverne bakker mindre op om idræt, mens 11% dog vurderer, at de eleverne bakker mere op om idræt.

Tabel 35. Er opbakningen til idræt anderledes end til andre fag?

	I alt	Mindre opbakning	Samme niveau	Større opbakning
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
Kommunen	355	7%	85%	8%
Skolebestyrelse	370	2%	79%	18%
Skolens lærerpersonale	375	4%	87%	9%
Forældre	355	37%	59%	5%
Elever	362	27%	62%	11%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 13.

Lederens vurdering af opbakningen er mere positiv på små skoler end på store skoler, når det gælder opbakningen fra såvel skolebestyrelsen, lærerpersonalet og forældrene som eleverne.

Endvidere oplever lederne i Hovedstadsområdet en ringere opbakning fra forældrene end skoleledere fra andre regioner.

Endelig er skoler med ledere, som er linjefagsuddannede i idræt, mere kritiske overfor kommunens opbakning til idræt end andre skoler.

5.4.2 Lærernes vurdering af opbakningen

Tabel 36 viser lærernes opfattelse af, om den relative opbakning til idræt *er anderledes end til andre fag* blandt seks interessenter; kommunen, skolebestyrelsen,

© UNI•C april 2004

skoleledelsen, skolens lærerpersonale, forældrene og eleverne. Det er én mere end lederne blev spurgt til, idet *skoleledelsen* nu er inddraget.

Generelt set er idrætslærernes opfattelse af interessenternes opbakning mere negativ end skoleledernes. Således har idrætslærerne i gennemsnit en negativ vurdering af opbakningen fra alle seks interessenter.

Særligt lavt skudsmål får forældrene, idet 61% af idrætslærerne mener, at forældrene bakker mindre op om idræt end de andre fag. 3% synes dog, at forældrene bakker mere op. Dermed er forældrene den interessent, der udviser den mindste opbakning til idræt. Denne vurdering er sammenfaldende med ledernes.

Relativt højt skudsmål giver idrætslærerne til skolelederne mht. deres opbakning til idrætsfaget, idet den gennemsnitlige holdning her er tæt på at være neutral, men dog stadig med en lille negativ drejning. 18% af idrætslærerne synes således, at skolelederen bakker mindre op, mens 11% synes, han bakker mere op

Elevernes opbakning til faget får også en relativt pæn vurdering, idet 25% af lærerne mener, at eleverne bakker mere op om idræt, mens 35% omvendt vurderer, at eleverne bakker mindre op om idræt end de andre fag. Dermed er eleverne den interessent, hvor lærernes svar spreder sig mest. Det indikerer, at elevernes opbakning i høj grad afhænger af læreren.

Mht. skolebestyrelsen har ledere og lærere modsatte opfattelser. Lederne hælder mod at mene, at skolebestyrelserne bakker op om idræt, mens idrætslærerne har den modsatte opfattelse.

Endelig er idrætslærerne noget kritiske overfor hhv. kommunens og kollegernes opbakning. 36% af lærerne vurderer, at kommunen bakker mindre op om idræt end skolens andre fag, mens 29% af lærerne tilsvarende mener, at kollegerne bakker mindre op om idræt end skolens andre fag.

Tabel 36. Er opbakningen til idræt anderledes end til andre fag?

	I alt	Mindre opbakning	Samme niveau	Større opbakning
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
Kommunen	447	36%	58%	6%
Skolebestyrelsen	446	21%	71%	8%
Skoleledelsen	576	18%	72%	11%
Skolens lærerpersonale	590	29%	66%	5%
Forældre	566	61%	36%	3%
Elever	601	35%	40%	25%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 11.

Lærere på store skoler oplever mindre opbakning fra skolebestyrelsen og forældrene end lærere på mindre skoler.

© UNI•C april 2004

Linjefagsuddannede idrætslærere er mere kritiske overfor kommunens opbakning end andre idrætslærere.

Kvindelige lærere oplever endvidere mindre opbakning til faget fra såvel forældre som elever end mandlige lærere. Yngre lærere vurderer også opbakning fra forældrene lavere end andre lærere. Lærere med kort undervisningserfaring giver udtryk for, at de oplever en mindre grad af opbakning fra eleverne.

5.5 Fagets status blandt eleverne

Lærerne blev bedt om at vurdere, hvordan eleverne opfatter idrætsfaget i forhold til de to dimensioner "at have det sjovt" og "at lære noget".

59% af lærerne svarer, at eleverne i høj grad oplever idræt som et fag, hvor de har det sjovt - og tilsvarende svarer kun 9%, at eleverne i høj grad oplever idræt som et fag, hvor de lærer noget.

Ifølge lærerne er idræt således primært et fag, hvor eleverne har det sjovt, og herefter opfattes det så i mindre omfang som et fag, hvor man også lærer noget.

Lærerne kunne endvidere anføre andre måder, som eleverne betragter faget på. Her nævnes fx "afbræk fra den boglige undervisning - et pusterum", "motion, bevægelse og brug af krop", "rekreation, hygge, afslapning, forlænget frikvarter". Nogle lærere bemærker, at der er store forskelle blandt elevernes opfattelse af faget, hvorfor det er svært at svare generelt.

Tabel 37. Hvordan betragter eleverne faget - generelt set?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Et fag, hvor de har det sjovt	622	59%	39%	2%	0%
Et fag, hvor de lærer noget	614	9%	60%	29%	2%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 12.

Lærernes vurdering af, at eleverne betragter idræt som et fag, hvor de lærer noget, er mindre blandt yngre lærere og lærere med kort undervisningserfaring.

5.6 Samarbejde med hjemmet om idræt

Lærerne har herefter vurderet omfanget og vigtigheden af skolens samarbejde med hjemmet om idræt.

5.6.1 Samarbejdet i praksis

Praksis er således, at 4% af lærerne oplever, at der i høj grad samarbejdes med hjemmet, mens 44% synes, at det i nogen grad er tilfældet. I den anden ende af skalaen vurderer 43% af lærerne, at der i ringe grad samarbejdes med hjemmet, og 9% svarer, at samarbejde slet ikke forekommer.

© UNI•C april 2004

Tabel 38. I hvilken grad samarbejdes der med hjemmet om idræt?

I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
608	4%	44%	43%	9%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 14.

Kvindelige lærere, ældre lærere samt lærere med lang undervisningserfaring vurderer i højere grad end andre lærere, at der samarbejdes med hjemmet om idræt.

Endvidere er der den sammenhæng, at jo mindre opbakning lærerne synes, at de får fra forældrene (jf. afsnit 5.4.2), desto mindre samarbejder de med forældrene.

5.6.2 Samarbejdets vigtighed

Der er en væsentlig afvigelse fra lærernes oplevede praksis til deres opfattelse af vigtigheden af samarbejdet. 86% af lærerne finder et samarbejde med hjemmet om idræt *meget* eller *noget* vigtigt, mens 14% finder det *lidt* eller *ikke* vigtigt.

Afvigelsen mellem lærernes vurdering af vigtighed og praksis understøttes af idrætslærernes generelle vurdering af manglende opbakning fra forældrene (jf. afsnit 5.4.2).

Tabel 39. Hvor vigtigt er samarbejdet med hjemmet om idræt?

I alt	Meget vigtigt	Noget vigtigt	Lidt vigtigt	Ikke vigtigt
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
568	39%	47%	12%	2%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 14.

Kvindelige lærere tillægger samarbejdet med hjemmet om idræt mere betydning end mandlige lærere. Blandt kvinder synes 92%, at det er meget eller noget vigtigt, mens andelen blandt mænd er 81%.

5.6.3 Idrætslærerens forældrekontakt

Herefter har idrætslærerne svaret på, hvor ofte de møder forældrene ved deltagelse i konsultationer og forældremøder. Svarene viser, at mange idrætslærere sjældent eller aldrig har kontakt med forældrene.

Kontakten er mindst forekommende via konsultationer, hvor 63% af idrætslærerne aldrig deltager, mens de resterende 37% deltager med varierende intensitet.

Kontakt ved forældremøder sker oftere - her svarer kun 41%, at de aldrig deltager, hvorimod 59% deltager med varierende intensitet.

Lærerne kunne kommentere, hvis de anvender andre former for kontakt, og her nævnes ”snak eller aflevering af skriftlige udtalelser til klasselæreren forud for møder med forældre”. Endvidere er der flere idrætslærere, der forklarer, at de har

© UNI•C april 2004

andre funktioner i forhold til klassen, såsom klasselærer, dansklærer eller matematiklærer, hvilket er den egentlige årsag til hyppig deltagelse i møder.

Tabel 40. Deltager du i din egenskab af idrætslærer til møder hvor forældrene er tilstede?

	I alt	Altid	For det meste	Nogen gange	Sjældent	Aldrig
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Konsultationer	608	9%	4%	10%	15%	63%
Forældremøder	617	8%	8%	21%	22%	41%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 15.

En analyse af variationen i lærernes deltagelse ved konsultationer og forældremøder viser, at 62% af idrætslærerne *sjældent* eller *aldrig* møder forældrene ved hverken konsultationer eller forældremøder.

Endvidere vurderer ældre lærere samt lærere med lang undervisningserfaring, at de deltager oftere i forældremøder end andre lærere. Lærere med lang undervisningserfaring vurderer endvidere også, at de oftere deltager i konsultationer end deres kolleger med mindre undervisningserfaring.

Endelig er der sammenhæng mellem lærernes vurdering af opbakningen fra forældrene (jf. afsnit 5.4.2) og det omfang, lærerne deltager i forældremøder og konsultationer, således at større forældreopbakning hænger sammen med højere grad af lærerdeltagelse i forældremøder og konsultationer.

© UNI•C april 2004

6 Svømmeundervisning

Kapitlet gennemgår svarene på spørgsmål 24-26 i lederskemaet, som omhandler omfanget af svømmeundervisning på skolerne.

6.1 Svømmeundervisning eller ej

Omfanget af svømmeundervisning på skolerne belyses indledningsvist ved en afklaring af, om skolen overhovedet lader svømmeundervisning indgå som en del af idrætsundervisningen.

Undersøgelsen viser, at 87% af landets skoler tilbyder svømning, mens 13% altså ikke gør det.

Tabel 41. Indgår svømmeundervisning som en del af skolens undervisning i idræt?

I alt	Ja	Nej
Antal svar	Pct.	Pct.
381	87%	13%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 24.

Der er en meget markant sammenhæng, således at skoler i små kommuner i langt højere grad end skoler i store kommuner ikke tilbyder svømmeundervisning. 29% af skolerne i små kommuner (under 15.000 indb.) tilbyder ikke svømmeundervisning - for store kommuner (over 45.000 indb.) er det tilsvarende 2% af skolerne.

Det samme gælder for små skoler, som i mindre grad end store skoler tilbyder svømmeundervisning.

6.2 Svømmeundervisningens fordeling over skoleforløbet

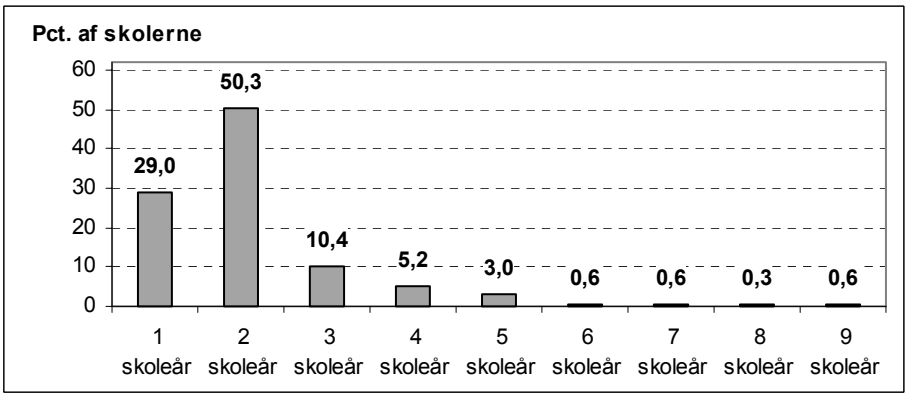
For de 87% af skolerne, der tilbyder svømmeundervisning, er det opgjort, hvor mange skoleår svømmeundervisningen er spredt ud over (Figur 1)[19]. Figuren viser, at det mest hyppige er, at eleverne har svømning på to klassetrin (typisk 4. og 5. klassetrin).

Herefter har 29% af skolerne komprimeret svømmeundervisningen på ét skoleår. Hhv. 10%, 5% og 3% af skolerne fordeler undervisninger over 3, 4 og 5 skoleår. De resterende 2,1% af skolerne fordeler svømmeundervisningen på 6-9 skoleår.

[19] I alt 332 skoler (=87%), har angivet, at de tilbyder svømning, men 4 af disse skoler har ikke efterfølgende angivet timetallene. De resterende beregninger vedr. svømmeundervisningen er derfor baseret på 328 skoler.

© UNI•C april 2004

Figur 1. Pct. fordeling, som viser hvor mange skoleår svømmeundervisningen er spredt ud over?

Procentfordelingen er baseret på svar fra 328 skoler.

6.3 Svømmeundervisningens timetal

De skoler, der tilbyder svømning, har herefter opgjort, hvad timetallet for svømning er på hvert klassetrin.[20]

Det vejledende omfang for svømmeundervisningen er 60 timer placeret med 30 timer på hhv. 4. og 5. klassetrin. Opgørelsen af skolernes svar viser da også, at dette er den typiske situation; 52% af de skoler, som tilbyder svømning, har skemalagt 30 timers svømning i 4. klasse, og 44% af skolerne, har skemalagt 30 timers svømning i 5. klasse.

Herudover er der på såvel 4. som 5. klassetrin hhv. 20% og 14% af skolerne som har skemalagt 60 timers svømning for eleverne. Dette dækker dog i et vist omfang over, at skolen så vælger at give hele skoleforløbets svømmeundervisning på ét klassetrin (jf. afsnit 6.2).

Herudover viser tallene, at 32% af skolerne tilbyder svømning på 3. klassetrin, og at 20% af skoler med svømning har skemalagt 30 timer i 3. klasse.

På de øvrige klassetrin (dvs. 1. og 2., samt 6. - 9. klassetrin) tilbydes kun svømning i marginalt omfang.

[20] 98% af skolerne anvender timetallene 0, 10, 20, 30, 40 og 60. De resterende skolers svar er afrundet til det nærmeste af disse tal.

© UNI•C april 2004

Tabel 42. Hvor mange timers svømmeundervisning har skolens elever? - opgjort for de skoler, der tilbyder svømning

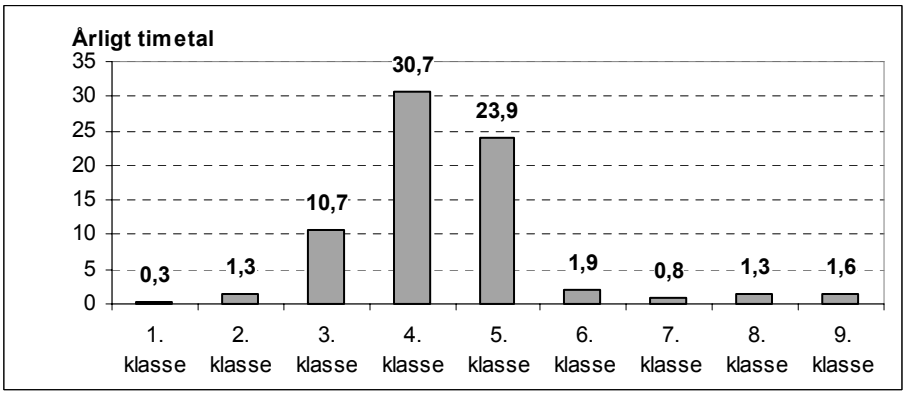
	I alt	0 timer	10 timer	20 timer	30 timer	40 timer	60 timer
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
1. klasse	328	98%	2%	0%	0%	0%	0%
2. klasse	328	95%	2%	1%	2%	0%	1%
3. klasse	328	68%	2%	2%	20%	2%	5%
4. klasse	328	18%	2%	3%	52%	6%	20%
5. klasse	328	34%	2%	2%	44%	4%	14%
6. klasse	328	93%	2%	1%	4%	1%	0%
7. klasse	328	96%	2%	1%	1%	0%	0%
8. klasse	328	93%	3%	2%	2%	0%	0%
9. klasse	328	92%	3%	2%	3%	0%	0%

98% af skolerne anvender timetallene 0, 10, 20, 30, 40 og 60. De resterende skolers svar er afrundet til det nærmeste af disse tal.
Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 25.

En beregning af det gennemsnitlige timetal for svømning på hvert klassetrin for de skoler, der tilbyder svømning, er vist i Figur 2.

Billedet er naturligvis det samme, som tabellen ovenfor giver. Nemlig at timetallet topper i 4. klasse med 30,7 timer efterfulgt af 5. klasse med 23,9 timer. En del skoler lægger svømmeundervisningen et klassetrin tidligere, hvorfor 3. klasse har et gennemsnit på 10,7 timer.

Figur 2. Gennemsnitligt årligt timetal for svømmeundervisning - beregnet kun på baggrund af de skoler, der tilbyder svømning

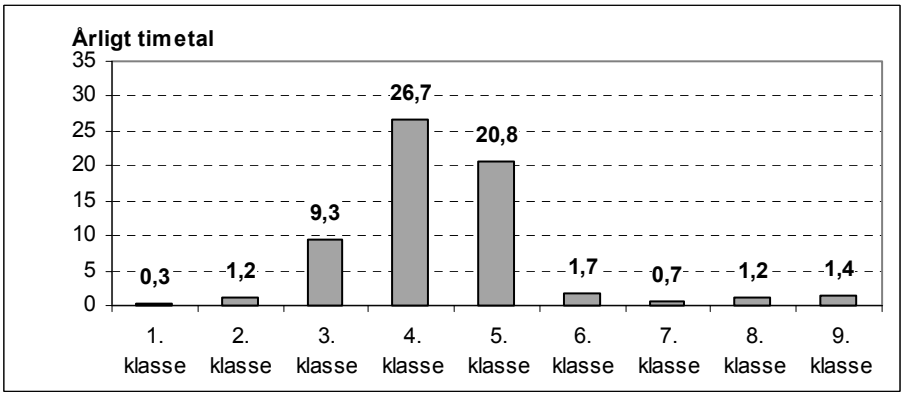
Procentfordelingen er baseret på svar fra 328 skoler.

Ovennævnte gennemsnitstal er som sagt kun beregnet for de 87% af skolerne, som tilbyder svømning. Hvis man vil have et dækkende gennemsnit, som også inkluderer de 13%, som slet ikke tilbyder svømning, og som derfor tilbyder 0 timer gennem hele skoleforløbet, så fremkommer Figur 3.

© UNI•C april 2004

Den bygger således på alle undersøgelsens skoler[21], og gennemsnitstallene bliver hermed konsekvent en del lavere, fordi et timetal på 0 bliver indregnet for disse 13% skoler.

Figur 3. Gennemsnitligt årligt timetal for svømmeundervisning - beregnet på baggrund af alle skoler

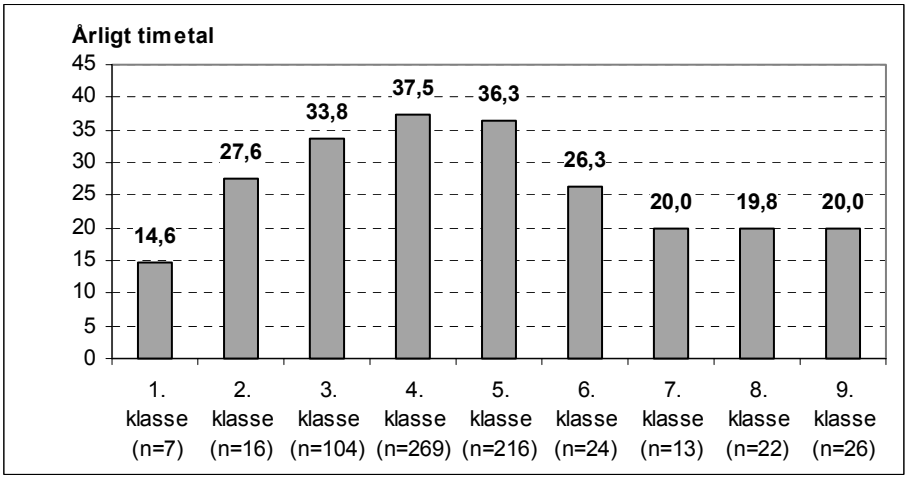

Procentfordelingen er baseret på svar fra 377 skoler.

En tredje måde at betragte fordelingen på er at se på det gennemsnitlige timetal, under hensyntagen udelukkende til de skoler, der tilbyder svømning på det enkelte klassetrin. Derved kommer beregningen for hvert klassetrin til at hvile på forskellige antal skoler (Figur 4).

Figuren viser, at de 7 skoler i undersøgelsen, der tilbyder svømning i 1. klasse, i gennemsnit har et timetal på 14,6 timer - og så fremdeles.

Figur 4. Gennemsnitligt årligt timetal for svømmeundervisning - beregnet pr. klassetrin kun på baggrund af de skoler, der tilbyder svømning på det pågældende klassetrin

Procentfordelingen er baseret på svar fra (n=) skoler, hvilket varierer for hvert klassetrin..

[21] Ekskl. de fire skoler, hvor skolelederen har svaret "ja" til svømmeundervisning, men efterfølgende ikke har anført timetal.

6.4 Svømmetimernes placering på skemaet

Skolerne har endvidere redegjort for hvilket princip, der overordnet anvendes for skemalægningen af svømmetimerne.[22]

69% af skolerne svarer, at man anvender princippet om at fordele timerne jævnt over hele året. Dertil kommer 30% af skolerne, som anvender princippet om at fordele over et halvt år. Endelig anvender 15% af skolerne princippet om at tilbyde svømning i et eller flere koncentrerede forløb.

Tabel 43. Hvordan er svømmetimerne placeret på skemaet?

I alt	Jævnt over hele året	Jævnt over et halvt år	I et eller flere koncentrerede forløb
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
328	69%	30%	15%

Respondenterne kunne afgive flere svar, hvorfor summen af svarene bliver over 100%.
Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 26.

[22] Respondenterne kunne afgive flere svar.

© UNI•C april 2004

7 Hvem underviser i idræt?

I dette kapitel gennemgås svarene på spørgsmål 14-19 i lederskemaet om fordelingen af skolens idrætstimer - dels mht. lærernes uddannelsesbaggrund og dels mht. hvor mange idrætstimer, lærerne har på deres skema. Endvidere belyses det hvor mange linjefagsuddannede idrætslærere, der er på skolerne - dels i lærerstaben og dels i ledelsen. Endelig har skolerne redegjort for deres politik vedrørende allokering af timer til de linjefagsuddannede idrætslærere.

7.1 Idrætslærernes uddannelsesbaggrund

360 skoler i undersøgelsen har rapporteret hvor mange lærere, der underviser i idræt i dette skoleår. På disse skoler har i alt 4.277 lærere skemalagte timer i idræt, hvilket svarer til ca. 12 lærere pr. skole.

Skolerne blev bedt om at fordele disse lærere efter uddannelsesbaggrund[23]. 59% af idrætslærerne er læreruddannede med linjefag i idræt. Hertil kommer 37%, som er læreruddannede uden linjefag i idræt, hvoraf 14%-point dog har anden idrætsuddannelse, mens 23%-point er læreruddannede uden anden idrætsuddannelse.

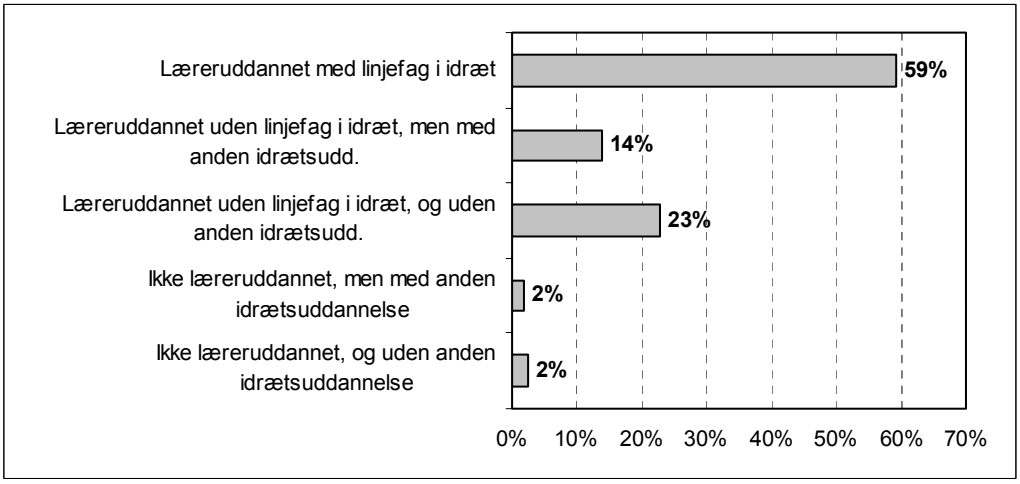
4% af de lærere, der underviser i idræt, har ikke en læreruddannelse, og halvdelen af disse har hverken en læreruddannelse eller en anden idrætsuddannelse.

Den samlede andel af idrætslærere, der har en eller anden form for idrætsuddannelse er således på 75%.[24]

[23] Uddannelsesbaggrunden for de idrætslærerne i 7.-9. klasse, som har deltaget i undersøgelsen, belyses i kapitel 11.
[24] Beregnet som læreruddannede med linjefag i idræt (59%) + læreruddannede uden linjefag i idræt, men med anden idrætsudd. (14%) + ikke-læreruddannede med anden idrætsudd. (2%).

© UNI•C april 2004

Figur 5. Hvilken uddannelsesbaggrund har disse lærere?

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 15. Procentfordelingen er baseret på svar fra 360 skoler.

En analyse viser, at skoler med linjefagsuddannede idrætslærere i ledelsen har flere linjefagsuddannede idrætslærere blandt de idrætslærere, som aktuelt underviser, end andre skoler. Skoler med linjefaguddannede idrætslærere i ledelsen har 63% linjefagsuddannede idrætslærere blandt de lærere, som har timer i idræt i dette skoleår, mens de andre skoler har 55 %.

Endvidere har skolerne i Hovedstadsområdet en lavere andel linjefagsuddannede idrætslærere, som underviser i dette skoleår, end andre skoler.

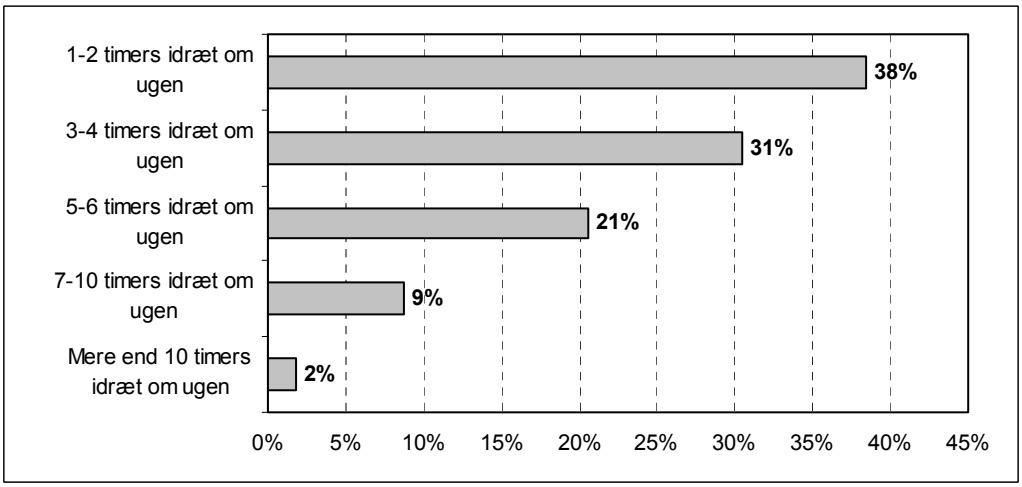
7.2 Hvor mange idrætstimer har lærerne om ugen?

Ledernes svar belyser også, i hvilket omfang idrætstimerne er koncentreret hos enkelte lærere. Figur 6 viser, at fordelingens tyngdepunkt ligger i intervallet 1-2 timer, som er det timetal, som 38% af fagets undervisere har. Herefter ses det, at 31% af idrætslærerne har 3-4 timer om ugen, og 21% har 5-6 timer om ugen. De resterende 11% har mere end 6 timers idræt om ugen, heraf 9%-point mellem 7-10 timer og 2%-point over 10 timer om ugen.

Hvis man omregner tallene til gennemsnitsskolen med 12 idrætslærere, så vil der således være fem lærere, der har 1-2 timer, fire lærere, der har 3-4 timer, to lærere, der har 5-6 timer og en enkelt lærer, der har mere end 7 idrætstimer om ugen.

© UNI•C april 2004

Figur 6. Hvor mange idrætstimer har de lærere der underviser i idræt i dette skoleår?

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 16. Procentfordelingen er baseret på svar fra 357 skoler.

7.3 Andel linjefagsuddannede idrætslærere på skolerne

Det er endvidere undersøgt, hvor mange linjefagsuddannede idrætslærere, der egentlig er på skolerne - dels i ledelsen og dels i lærerstaben.

374 skoler har rapporteret tilbage på sammensætningen af ledelsen. Disse skoler har i alt 968 personer ansat i ledelsen[25] (svarende til 2,6 ledere pr. skole).

Af disse 968 ledere har 211 baggrund som linjefagsuddannede idrætslærere, hvilket svarer til 21,8%.

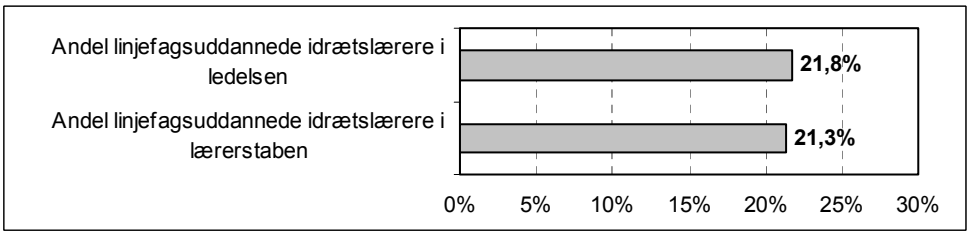
Skolerne skulle også rapportere tilbage på sammensætningen af lærerstaben. Lidt færre skoler (367) har gjort dette. Disse skoler har i alt 15.400 personer ansat i lærerstaben, hvilket i øvrigt svarer til 42 lærere pr. skole.

Af disse 15.400 lærere er 3.283 linjefagsuddannede idrætslærere, hvilket svarer til 21,3%. Sammensætningen af ledelse og lærerstab mht. linjefagsuddannede idrætslærere er således stort set ens.

[25] Ledelsesbegrebet blev i undersøgelsen defineret som "skoleinspektøren, viceskoleinspektøren samt evt. afdelingsledere."

© UNI•C april 2004

Figur 7. Andel linjefagsuddannede idrætslærere i ledelsen og lærerstaben

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 17 og 18. Procentfordelingen er baseret på svar fra hhv. 374 og 367 skoler.

Skoler *med* linjefagsuddannede idrætslærere i ledelsen har 23,2% linjefagsuddannede idrætslærere i lærerstaben, hvilket er en højere andel end skoler *uden* linjefagsuddannede idrætslærere i ledelsen, som har 19,2% linjefagsuddannede idrætslærere i lærerstaben.

7.4 Underviser de linjefagsuddannede idrætslærere i idræt?

Skolernes svar viser, at ud af 3.156 linjefagsuddannede idrætslærere i lærerstaben, så underviser 2.464 af dem i idræt i dette skoleår.[26]

Det betyder, at 78% de linjefagsuddannede idrætslærere i lærerstaben underviser i idræt i dette skoleår, og at 22% af skolens linjefagsuddannede idrætslærere rent faktisk ikke bruger deres uddannelse til at undervise i faget idræt.

7.5 Skolens politik vedrørende de linjefagsuddannede idrætslærere

Tabel 44 viser, om skolerne prioriterer forskelligt i forhold til brugen af linjefagsuddannede idrætslærere på de tre faser.[27] 89% af skolerne svarer, at de ikke har en politik, om at de linjefagsuddannede idrætslærere primært skal undervise på bestemte klassetrin.

De resterende 11% af skolerne svarer, at de har en politik om, at de linjefagsuddannede idrætslærere primært skal undervise i udskolingen. Ud af disse 11% svarer 7%-point endvidere, at man også prioriterer mellemtrinnene. Endelig svarer en enkelt skoleleder (0,3%), at man prioriterer at anvende linjefagsuddannede idrætslærere i indskolingsfasen.

[26] Baseret på de 350 skoler, der har besvaret både spørgsmål 15 og 18.

[27] Spørgsmålet har desværre kunnet opfattes tvetydigt. Intentionen var, at påvise en eventuel prioritering fra skolens side med hensyn til at bestemte faser tilgodeses med undervisning af linjefagsuddannede idrætslærere. I nogle tilfælde har skoleledere afkrydset "Ja" ud for alle tre faser, hvilket ikke afspejler en prioritering imellem faserne. Disse svar er omkodet til et "Nej".

© UNI•C april 2004

Tabel 44. Har skolen en politik, om at de linjefagsuddannede idrætslærere primært skal undervise på bestemte klassetrin?

I alt	Nej	Ja, i indskolingen	Ja, på mellemtrinnene	Ja, i udskolingen
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
364	89%	0%	7%	11%

Respondenterne kunne afgive flere svar, hvorfor summen af svarene bliver over 100%.
Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 19.

Det samlede billede bliver altså:

- 89% af skolerne har ingen prioritering.
- 7% af skolerne prioriterer, at de linjefagsuddannede idrætslærere primært skal undervise på mellemtrin *og* udskoling.
- 4% af skolerne prioriterer *udelukkende*, at de linjefagsuddannede idrætslærere primært skal undervise på udskoling.

© UNI•C april 2004

8 Lærernes samarbejdsrelationer

I dette kapitel gennemgås svarene på spørgsmål 16-20 i lærerskemaet om fagets vilkår. Først belyses idrætslærernes deltagelse i tværfaglige samarbejdsprojekter og herefter hvordan og i hvilket omfang, der samarbejdes med andre idrætslærere, lokale idrætsforeninger og de almene gymnasier.

8.1 Tværfaglige samarbejdsprojekter

8.1.1 Antal samarbejdsprojekter

Lærerne blev bedt om at opregne, hvor mange tværfaglige samarbejdsprojekter, de har været involveret i som idrætslærer i skoleåret 2002-03.

47% af lærerne svarer, at de ikke har været involveret i nogen projekter. De resterende 53% af lærerne fordeler sig således, at 27% har været involveret i ét projekt, 18% i to projekter og 7% i tre eller flere projekter.

Tabel 45. Hvor mange tværfaglige samarbejdsprojekter var du involveret i som idrætslærer sidste skoleår (2002-03)?

I alt	0	1	2	3 eller flere
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
570	47%	27%	18%	7%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 16.

De linjefagsuddannede idrætslærere deltog i flere samarbejdsprojekter end andre idrætslærere. 44% af de linjefagsuddannede deltog *ikke* i noget projekt, mens den tilsvarende andel er 56% for læreruddannede uden idræt og 60% for ikke-læreruddannede.

8.1.2 Hvilke faggrupper indgik i samarbejdet

De lærere, som har været involveret i projekter, skulle derefter redegøre for hvilke faggrupper, der blev samarbejdet med i projekterne.

62% af lærerne svarer, at de har deltaget i projekter, der omfattede samarbejde med fag fra den praktisk-musiske faggruppe, og 51% har tilsvarende deltaget i projekter med naturvidenskabelige fag. Den laveste andel på 41% af lærerne har deltaget i projekter med fag fra den humanistiske faggruppe.

© UNI•C april 2004

Tabel 46. Hvis du i forrige spørgsmål svarede, at du deltog i et eller flere tværfaglige samarbejdsprojekter, hvilke fag foregik samarbejdet med?

I alt	Den humanistiske faggruppe	Den naturvidenskabelige faggruppe	Den praktisk-musiske faggruppe
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
289	41%	51%	62%

Respondenterne kunne afgive flere svar, hvorfor summen af svarene bliver over 100%.
Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 16.1.

Linjefagsuddannede idrætslærere har i højere grad samarbejdsprojekter med den naturvidenskabelige faggruppe, mens øvrige idrætslærere i højere grad samarbejder med den praktisk-musiske faggruppe.

Kvinder indgår i højere grad end mænd i samarbejdsprojekter med den humanistiske faggruppe (48% blandt kvindelige lærere i forhold til 34% blandt mandlige). Det samme gælder yngre lærere (og lærere med kortere undervisningserfaring i idræt).

8.2 Samarbejde med andre idrætslærere

Lærerne blev bedt om at forholde sig til samarbejdet med andre idrætslærere i relation til syv forskellige områder (Tabel 47).

En rangordning af de områder der samarbejdes mest om, giver flg. resultat[28]:

1. Indkøb af materialer og redskaber (højeste grad af samarbejde)
2. Planlægning af forløb i klassen
3. Evaluering
4. Planlægning af forløb for skolen
5. Fagets status
6. Diskussion om fagdidaktik
7. Udviklingsprojekter i idræt (laveste grad af samarbejde)

Den højeste grad af samarbejde er om indkøb af materialer og redskaber, hvor 85,9% svarer "i høj grad" eller "i nogen grad". Herefter følger samarbejde om "planlægning af forløb i klassen", hvor den tilsvarende andel er 85,7%.

I lavest grad samarbejdes der om udviklingsprojekter. 38% af lærerne svarer, at det sker i høj eller nogen grad.

[28] Rangordningen bygger på andelen, som svarer "i høj grad" eller "i nogen grad" (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

Tabel 47. Samarbejder du med andre idrætslærere om...

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Evaluering	608	29%	45%	19%	7%
Planlægning af forløb i klassen	615	54%	32%	10%	5%
Planlægning af forløb for skolen	609	30%	37%	23%	10%
Diskussion om fagdidaktik	613	11%	44%	35%	10%
Indkøb af materialer og redskaber	609	44%	42%	9%	5%
Udviklingsprojekter i idræt	599	13%	25%	36%	25%
Fagets status	589	22%	44%	22%	12%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 17.

Undersøgelsen viser, at de linjefagsuddannede idrætslærere samarbejder mere med andre idrætslærere end de ikke-linjefagsuddannede på næsten alle de nævnte områder (kun undtaget "evaluering" og "planlægning af forløb i klassen").

Jo ældre og jo mere undervisningserfaring, desto mere samarbejder idrætslærerne på områderne "Indkøb af materialer og redskaber" og "Fagets status". Lærere med lang undervisningserfaring samarbejder også mere vedrørende "Planlægning af forløb for skolen".

Endelig samarbejder jyske lærere mere end deres østlige kolleger om "evaluering" og "udviklingsprojekter i idræt".

8.3 Samarbejde med lokale idrætsforeninger

Lærerne blev herefter bedt om at forholde sig til samarbejdet med lokale idrætsforeninger i relation til tre forskellige parametre, hvis svarfordelinger præsenteres i Tabel 48.

En rangordning af nuanceforskellene indenfor de tre samarbejdsparametre giver flg. resultat[29]:

1. Anvendelse af materiale fra klubber (højeste grad af samarbejde)
2. Brug af gæstelærere
3. Besøg i klubber (laveste grad af samarbejde)

Der er blot marginal forskel på samarbejdsrelationerne på de tre områder. 2-8% af lærerne samarbejder i høj grad med lokale foreninger, 27-31% gør det i nogen grad, 34-39% i ringe grad og 26-35% af idrætslærerne samarbejder slet ikke.

Lærerne kunne supplere med andre måder, som de samarbejder med de lokale idrætsforeninger. Her nævnes "samarbejde omkring faciliteter og indkøb" samt "uddele brochurer og materiale fra lokale idrætsforeninger".

[29] Rangordningen bygger på andelen, som svarer "i høj grad" eller "i nogen grad" (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

Tabel 48. Hvordan samarbejder du med lokale idrætsforeninger?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Brug af gæstelærere	617	2%	31%	36%	31%
Besøg i klubber	614	2%	29%	34%	35%
Anvendelse af materialer fra klubber	612	8%	27%	39%	26%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 18.

Jo ældre og jo mere undervisningserfaring, desto mere samarbejder idrætslærerne med lokale idrætsforeninger på alle de nævnte fronter.[30]

Endelig ses det, at linjefagsuddannede idrætslærere, mandlige lærere og jyske lærere i større udstrækning end andre anvender materialer fra områdets klubber.

8.4 Elevernes deltagelse i frivillig idræt

Lærerne har herefter vurderet, om idrætsundervisningen fremmer elevernes deltagelse i frivillig idræt efter skoletiden.

11% af lærerne er af den opfattelse, at idrætsundervisningen i *høj* grad har en fremmende virkning, mens 66% synes, at det i *nogen* grad er tilfældet.

De resterende 24% af lærerne har en holdning i den anden ende af skalaen; 22% vurderer, at idrætsundervisningen kun i ringe grad har en fremmende effekt på deltagelsen i frivillig idræt, mens 2% vurderer, at der slet ikke er en sådan sammenhæng.

Tabel 49. Fremmer undervisningen i idræt elevernes deltagelse i frivillig idræt efter skoletiden?

I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
455	11%	66%	22%	2%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 19.

8.5 Samarbejde med lærere fra almene gymnasier

Lærernes vurdering af samarbejdsrelationerne til idrætslærerne fra det almene gymnasium giver det klare billede, at meget få lærere er involveret i et sådan samarbejde. Samarbejdsrelationerne er endvidere udspecificeret som hhv. fagligt samarbejde, pædagogisk samarbejde samt samarbejde om overgangen fra skole til gymnasium.

[30] Bortset fra at lærerens alder ikke har en signifikant indvirkning på "anvendelse af materialer fra klubber".

© UNI•C april 2004

Ingen lærere ud af 616 vurderer, at de i høj grad samarbejder med lærere fra det almene gymnasium. Ca. 1% af lærerne vurderer, at det sker i nogen grad, mens 4% svarer, at de samarbejder i ringe grad.

Lærerne svarer endvidere stort set det samme på de tre spørgsmål, hvilket betyder, at 95% af lærerne ikke har nogen form for samarbejde med lærerne fra det almene gymnasium.

Tabel 50. Samarbejder du med lærere fra almene gymnasier i dit område?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Et fagligt samarbejde	616	0%	1%	4%	95%
Et pædagogisk samarbejde	616	0%	1%	4%	96%
Om overgang fra skole til gymnasium	617	0%	0%	4%	96%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 20.

De lærere, der trods alt har knyttet samarbejdsrelationer til de almene gymnasier i området, findes blandt lærere med lang undervisningserfaring samt lærere fra store skoler.

© UNI•C april 2004

9 Efteruddannelse

Kapitlet bygger på svar fra spørgsmål 20-23 i lederskemaet og spørgsmål 21-23 i lærerskemaet. Ledernes svar omhandler skolens overordnede prioriteringer mht. efteruddannelse i idræt, hvorimod lærernes svar handler om deres konkrete efteruddannelsesbehov.

9.1 Skolens prioritering af efteruddannelse i idræt

Skolelederne blev bedt om at redegøre for skolens prioritering af efteruddannelse i idræt, dels i forhold til andre fag, og dels om prioriteringen havde ændret sig over de seneste tre skoleår.

9.1.1 Prioritering af efteruddannelse i idræt i forhold til andre fag

I forhold til skolens andre fag svarer 88%-97% af skolelederne, at efteruddannelse i idræt prioriteres *på samme niveau* som andre fag fra de tre faggrupper. Men de skoleledere, som svarer, at idrætsfaget prioriteres anderledes, hælder i retning af, at efteruddannelse i idræt prioriteres lavere end andre fag.

Klarest er billedet i forhold til naturfagene, hvor 11% af lederne svarer, at efteruddannelse i idræt prioriteres lavere, mens 1% dog svarer, at idræt prioriteres højere.

Tabel 51. Hvordan prioriterer skolen efteruddannelse i idræt i forhold til de andre fag?

	I alt	Lavere end	På samme niveau som	Højere end
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
De humanistiske fag	373	8%	91%	1%
Naturfagene	374	11%	88%	1%
De øvrige praktisk-musiske fag	376	2%	97%	1%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 20.

9.1.2 Prioritering af efteruddannelse i idræt de sidste tre skoleår

Lederne skulle herefter svare på, om efteruddannelse i idræt har været *særligt prioriteret* dels i de sidste to skoleår og dels i det aktuelle skoleår. For begge de to foregående skoleår svarer 10% af lederne, at efteruddannelse i idræt har været særligt prioriteret. For det aktuelle skoleår ligger andelen dog lidt lavere på 8%.

© UNI•C april 2004

Andelen af skoleledere, der svarer, at efteruddannelse i idræt har været særligt prioriteret alle tre år, er på 3%.[31]

Tabel 52. Har efteruddannelse i idræt været et særligt prioriteret område på skolen i de sidste 3 skoleår?

	I alt	Ja	Nej
	Antal svar	Pct.	Pct.
Skoleåret 2001/02	367	10%	90%
Skoleåret 2002/03	377	10%	90%
Skoleåret 2003/04	374	8%	92%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 21.

I skoleåret 2001/02 var efteruddannelse i idræt særligt prioriteret på skoler i store kommuner i højere grad end på skoler i mindre kommuner. Forskellen er dog aftaget, og i 2003/04 var der ingen forskel.

Endvidere viser analyser, at der alle tre år er en positiv sammenhæng mellem skoler, der har fastlagt særlige mål for idræt (se afsnit 3.7.1), og skoler, der har efteruddannelse i idræt som et særligt prioriteret område. Således har hhv. 26%, 20% og 14% af de skoler, som har haft fastlagt mål for idræt i 2001/02, 2002/03 og 2003/04, også haft efteruddannelse i idræt som et særligt prioriteret område.

9.2 Opfyldelse af lærernes efteruddannelsesbehov

Endelig skulle lederne svare på, om skolens lærerstab har fået opfyldt deres ønsker om efteruddannelse indenfor faget idræt i sidste skoleår (2002/03).

356 skoler har besvaret dette spørgsmål, og de svarer, at totalt 700 lærere på disse skoler havde søgt om efteruddannelse i idræt i skoleåret 2002/03, hvilket i gennemsnit giver 2 lærere pr. skole.

Af disse fik 544 lærere opfyldt deres ønske, svarende til at 78%, som ønskede efteruddannelses indenfor idræt, fik opfyldt ønsket.

På skoler med linjefagsuddannede idrætslærere i ledelsen, på skoler i Jylland samt på små skoler er der flere lærere, der får opfyldt ønske om efteruddannelse indenfor idræt, end på andre skoler.

9.3 Lærernes efteruddannelsesbehov

En afdækning af idrætslærernes konkrete efteruddannelsesbehov blev foretaget i lærerundersøgelsen.

Ud fra en overordnet skelnen udtrykker lærerne i højere grad behov for efteruddannelse på det faglige plan end på det pædagogiske. 75% af lærerne vurderer, at

[31] Beregnet på basis af de ledere, der har svarer enten "ja" eller "nej" for alle tre skoleår. (10 ud af 362 svarede "ja" alle tre år).

© UNI•C april 2004

de i høj eller nogen grad har behov for faglig efteruddannelse, mens 59% vurderer, at de tilsvarende har behov for pædagogisk efteruddannelse.

Tabel 53. På hvilke områder har du generelt behov for efteruddannelse i idræt?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Generelt på det faglige plan	604	18%	57%	21%	5%
Generelt på det pædagogiske plan	598	12%	47%	33%	8%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 21.

Linjefagsuddannede idrætslærere samt mandlige idrætslærere vurderer, at de i mindre grad end andre lærere har behov for efteruddannelse på det faglige plan.

9.4 Faglig efteruddannelse

Tabel 54 viser lærernes vurdering af deres behov for faglig efteruddannelse på otte forskellige områder. En rangordning af svarene giver flg. liste:[32]

1. Udtryksmæssige aktiviteter (størst behov)
2. Natur- og udeliv
3. Sport
4. Idrætsaktiviteter
5. Idrættens værdier og traditioner
6. Relevant teori om fysiske og anatomiske forhold og træningslære
7. Svømning
8. Legeaktiviteter (mindst behov)

Lærernes svarer, at deres behov for faglig efteruddannelse er højere indenfor områderne "udtryksmæssige aktiviteter" og "natur- og udeliv" end de øvrige områder. Omvendt er der mindst behov for efteruddannelse indenfor "legeaktiviteter" og "svømning"[33].

Flere lærere forklarer, at det jo altid er vigtigt at holde sig opdateret, og så er der et par supplerende ønsker til områder, de gerne vil have efteruddannelse inden for: udskolingselever, overvægtige, inddragelse af IT og "street-aktiviteter".

[32] Rangordningen bygger på andelen, som svarer "i høj grad" eller "i nogen grad" (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).
[33] Svarfordelingen for svømning er dog lidt mere polariseret end for de øvrige områder, hvorfor der trods alt er en del, der synes, at de i høj grad har behov for efteruddannelse i svømning.

© UNI•C april 2004

Tabel 54. På hvilke specifikke faglige områder har du behov for efteruddannelse i idræt?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Idrætsaktiviteter	607	9%	37%	37%	17%
Udtryksmæssige aktiviteter	609	33%	44%	15%	8%
Legeaktiviteter	612	7%	28%	41%	24%
Sport	609	12%	41%	32%	15%
Natur- og udeliv	604	28%	42%	21%	9%
Svømning	590	13%	26%	29%	32%
Idrættens værdier og traditioner	595	10%	34%	37%	18%
Relevant teori om fysiske og anatomiske forhold og træningslære	604	10%	32%	36%	21%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 22.

Linjefagsuddannede idrætslærere vurderer som skrevet ovenfor, at de har et mindre behov end andre lærere for faglig efteruddannelse. Deres svar i denne specifikke opdeling afspejler dog samme behov som andre idrætslærere indenfor områderne ”legeaktiviteter”, ”natur- og udeliv” samt ”idrættens værdier og traditioner”.

Skønt mandlige lærere ligeledes generelt vurderede, at de har et mindre behov for efteruddannelse i idræt, så viser den nuancerede opdeling, at nok har mænd et mindre behov indenfor ”sport”, ”idrætsaktiviteter” samt ”natur- og udeliv”, men de har et større behov indenfor ”udtryksmæssige aktiviteter” og ”legeaktiviteter”.

Endvidere har ældre lærere større behov end yngre lærere for efteruddannelse indenfor ”legeaktiviteter” og ”relevant teori om fysiske og anatomiske forhold og træningslære”.

9.5 Pædagogisk efteruddannelse

Lærerne har endvidere vurderet deres behov for pædagogisk efteruddannelse på 5 forskellige specifikke områder. Tabel 55 viser lærernes svar. En rangordning af svarene giver denne liste:[34]

1. Idéer til idræt i tværfaglige sammenhænge (størst behov)
2. Undervisning af børn i idræt med særlige behov
3. Metoder til undervisningsdifferentiering i idræt
4. Metoder til integrering af praksis og teori
5. Fagdidaktik generelt i faget (mindst behov)

75% af lærerne svarer, at de i høj eller nogen grad har behov for efteruddannelse, der kan give idéer til idræt i tværfaglige sammenhænge, hvilket dermed er det område, hvor der udtrykkes størst behov for efteruddannelse. I næsten lige så høj grad (74%) ønsker lærerne efteruddannelse i at undervise børn med særlige behov.

[34] Rangordningen bygger på andelen, som svarer ”i høj grad” eller ”i nogen grad” (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

Lærerne synes i mindst omfang, at de har behov for efteruddannelse generelt i fagdidaktik - 46% svarer, at de har dette behov i høj eller nogen grad.

Endvidere nævner nogle lærere følgende specifikke behov; motivation for umotiverede, behandling af overvægtige og førstehjælp.

Tabel 55. På hvilke specifikke pædagogiske områder har du behov for efteruddannelse i idræt?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Fagdidaktik generelt i faget	603	7%	39%	41%	12%
Metoder til undervisningsdifferentiering i idræt	607	17%	50%	25%	8%
Idéer til idræt i tværfaglige sammenhænge	610	22%	53%	19%	6%
Undervisning af børn i idræt med særlige behov	595	30%	44%	18%	8%
Metoder til integrering af praksis og teori	599	18%	45%	29%	8%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 23.

Skønt der ikke var signifikante forskelle på undergrupper af lærere i vurderingen af deres generelle behov for pædagogisk efteruddannelse (jf. afsnit 9.3), så er der alligevel følgende signifikante forskelle når det sammensatte billede dekomponeres på de nævnte områder.

Linjefagsuddannede idrætslærere vurderer, at de i mindre grad har behov for efteruddannelse vedrørende "fagdidaktik generelt" og "metoder til integrering af praksis og teori".

Kvindelige lærere udtrykker endvidere i højere grad end mænd behov for efteruddannelse om "metoder til integrering af praksis og teori".

Såvel ældre lærere som lærere med lang undervisningserfaring udtrykker større behov end andre lærere for efteruddannelse vedrørende "fagdidaktik generelt", "idéer til idræt i tværfaglige sammenhænge" samt "metoder til integrering af praksis og teori".

Sammenhængen mellem lærernes deltagelse i tværfaglige samarbejdsprojekter (se afsnit 8.1) og behovet for efteruddannelse indenfor "idéer til idræt i tværfaglige sammenhænge" er endvidere undersøgt. Den viser, at jo flere projekter læreren har deltaget i, desto mindre vurderes behovet for efteruddannelse indenfor "idéer til idræt i tværfaglige sammenhæng".

© UNI•C april 2004

10 Formålsopfyldelse

Skolelederne og idrætslærerne er blevet stillet identiske spørgsmål vedrørende deres opfattelse af formålene med idrætsundervisningen, dels om formålene med idrætsundervisningen opfyldes, og dels hvor vigtige formålene egentligt er (spørgsmål 27 i lederskemaet og spørgsmål 24 i lærerskemaet).

Vurderingen omhandler følgende 10 formål:

1. At eleverne får et brud med den boglige undervisning
2. At eleverne har det sjovt
3. At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer
4. At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder
5. At eleverne udvikler en sund livsstil
6. At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab
7. At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen
8. At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser
9. At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt
10. At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden

Kapitlet gennemgår først ledernes vurdering af vigtighed og formålsopfyldelse. Herefter ditto for lærerne samtidig med at der sammenlignes med ledernes vurdering.

10.1 Ledernes vurdering

10.1.1 Ledernes vurdering af formålenes vigtighed

Tabel 56 viser ledernes vurdering af vigtigheden af de 10 nævnte formål. En rangordning af ledernes vurdering af vigtigheden giver denne liste:[35]

1. At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden (mest vigtigt)
2. At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser
3. At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab
4. At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer
5. At eleverne udvikler en sund livsstil
6. At eleverne har det sjovt
7. At eleverne får et brud med den boglige undervisning

[35] Rangordningen bygger på andelen, som svarer ”meget vigtig” eller ”noget vigtig” (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

8. At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt
9. At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen
10. At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder (mindst vigtigt)

Der er dog kun marginal forskel på vurderingen af vigtigheden af de fem højest rangerede formål[36], som alle vurderes som meget eller noget vigtige af 98-99% af respondenterne.

Det mindst vigtige formål, er ifølge skolelederne "at eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder". 64% finder dette formål meget eller noget vigtigt.

Tabel 56. Hvor vigtige er følgende formål med idrætsundervisningen?

	I alt	Meget vigtigt	Noget vigtigt	Lidt vigtigt	Ikke vigtigt
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
At eleverne får et brud med den boglige undervisning	364	60%	34%	5%	1%
At eleverne har det sjovt	364	51%	45%	3%	1%
At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer	365	79%	19%	2%	0%
At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder	363	12%	52%	33%	3%
At eleverne udvikler en sund livsstil	364	79%	19%	2%	0%
At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab	362	75%	24%	1%	0%
At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen	363	39%	49%	11%	0%
At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser	363	66%	33%	1%	0%
At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt	358	39%	53%	8%	0%
At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden	360	73%	27%	1%	0%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 27.

Skoler med ledere, som er linjefagsuddannede i idræt, vurderer i højere grad end andre skoler, at det er vigtigt, at eleverne får et brud med den boglige undervisning, at eleverne har det sjovt, at eleverne udvikler kropslige færdigheder, at eleverne får alsidige idrætslige oplevelser, samt at eleverne får lyst til at dyrke idræt.

Skoleledere i Hovedstadsområdet og på Øerne vurderer endvidere i højere grad end deres jyske kolleger, at det er vigtigt, at eleverne får et brud med boglige undervisning, at eleverne har det sjovt, at eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab, at eleverne får alsidige idrætslige oplevelser, at eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt, samt at eleverne får lyst til at dyrke idræt.

[36] Ud fra en definition af at dette udtrykkes bedst ved den samlede andel, der svarer "meget vigtig" eller "noget vigtig" (jf. afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

Skoleledere fra skoler i store kommuner lægger endvidere mere end skoleledere fra mindre kommuner vægt på, at det er vigtigt at eleverne har det sjovt, samt at eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen.

10.1.2 Ledernes vurdering af formålenes opfyldelse

Tabel 57 viser ledernes vurdering af i hvilken grad formålene opfyldes. En rangordning af ledernes svar giver denne liste:[37]

1. At eleverne har det sjovt (mest opfyldt)
2. At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer
3. At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser
4. At eleverne får et brud med den boglige undervisning
5. At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab
6. At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden
7. At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen
8. At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt
9. At eleverne udvikler en sund livsstil
10. At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder (mindst opfyldt)

Det formål, der i højest grad opfyldes, er ifølge skolelederne, ”at eleverne har det sjovt”. 98,4% vurderer, at det i høj eller nogen grad er tilfældet. Næsten lige så høje vurderinger får formålene ”at eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer”, ”at eleverne får alsidige idrætslige oplevelser” og ”at eleverne får et brud med den boglige undervisning” hvor hhv. 97,6%, 96% og 95% vurderer, at formålet i høj eller nogen grad opfyldes.

Betragter man isoleret andelen som vurderer, at formålet opfyldes i *høj* grad, så ligger formålet ”at eleverne får et brud med den boglige undervisning” højest med en andel på 50%, mens formålet ”at eleverne har det sjovt” ligger med en andel på 34%.”

Den klart mindste grad af opfyldelse får formålet ”at eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder”.

[37] Rangordningen bygger på andelen, som svarer ”i høj grad” eller ”i nogen grad” (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

Tabel 57. I hvilken grad opfyldes følgende formål med idrætsundervisningen?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
At eleverne får et brud med den boglige undervisning	376	50%	45%	5%	0%
At eleverne har det sjovt	373	34%	65%	2%	0%
At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer	373	43%	54%	2%	0%
At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder	366	3%	54%	42%	1%
At eleverne udvikler en sund livsstil	365	22%	61%	17%	1%
At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab	367	28%	67%	5%	1%
At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen	366	13%	73%	14%	0%
At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser	376	44%	52%	4%	0%
At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt	357	20%	65%	15%	0%
At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden	366	27%	66%	6%	0%

Kilde: Lederskemaet, spørgsmål 27.

I forrige afsnit (10.1.1) påvistes det, at der blandt undergrupper af ledere var mange forskelle på ledernes vurdering af hvilke formål, der er vigtige. I dette afsnit, hvor det handler om formålenes opfyldelse i praksis, er der en slående enighed blandt de forskellige undergrupper, om at billedet ser ud som i Tabel 57.

Kun opfyldelsen af formålet om ”at eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden” er der uenighed om. Skoler, der har ledere med linjefag i idræt, vurderer i højere grad end andre skoler, at dette formål opfyldes. Endvidere vurderer skoleledere på store skoler i mindre grad end andre skoleledere, at nævnte formål opfyldes.

10.1.3 Ledernes vurdering af relativ formålsopfyldelse

Graden af relativ formålsopfyldelse kan defineres som differencen mellem andelen af ledere, der synes, at formålet er *meget* eller *noget* vigtigt, og andelen, der synes, at formålet i *høj* eller *nogen* grad er opfyldt.

En beregning af ledernes vurdering af denne relative formålsopfyldelse giver følgende prioriterede liste:

1. At eleverne har det sjovt (højest grad af relativ formålsopfyldelse)
2. At eleverne får et brud med den boglige undervisning
3. At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer
4. At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen
5. At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser
6. At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab
7. At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden

© UNI•C april 2004

8. At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt
9. At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder
10. At eleverne udvikler en sund livsstil (lavest grad af relativ formålsopfyldelse)

Listen viser som sagt forskellen mellem vigtighed og opfyldelse, og de kritiske formål er således dem, der ligger lavest på listen.

Der er således den laveste grad af overensstemmelse mellem vigtighed og opfyldelse med hensyn til "at eleverne udvikler en sund livsstil". Herefter følger formålene "at eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder" og "at eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt".

10.2 Lærernes vurdering

10.2.1 Lærernes vurdering af formålenes vigtighed

Tabel 58 viser lærernes vurdering af vigtigheden af de 10 formål. En rangordning af deres svar giver denne liste:[38]

1. At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab (mest vigtigt)
2. At eleverne udvikler en sund livsstil
3. At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer
4. At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden
5. At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser
6. At eleverne har det sjovt
7. At eleverne får et brud med den boglige undervisning
8. At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt
9. At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen
10. At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder (mindst vigtigt)

De syv øverste formål på listen vurderes dog alle som nogenlunde lige vigtige, idet fra 98,5% til 96,4% af lærerne for hvert af disse syv formål svarer, at formålet er meget eller noget vigtigt.

De tre øvrige formål skiller sig negativt ud i vurderingen, særligt "at eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder", som 71% af lærerne finder meget eller noget vigtigt.

Sammenlignet med ledernes vurderinger er der en høj grad af enighed mellem ledere og lærere i vurderingen af formålenes vigtighed.

[38] Rangordningen bygger på andelen, som svarer "meget vigtig" eller "noget vigtig" (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

Tabel 58. Hvor vigtige er følgende formål med idrætsundervisningen?

	I alt	Meget vigtigt	Noget vigtigt	Lidt vigtigt	Ikke vigtigt
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
At eleverne får et brud med den boglige undervisning	585	77%	20%	3%	0%
At eleverne har det sjovt	589	70%	26%	3%	0%
At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer	588	83%	15%	2%	0%
At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder	589	19%	52%	28%	1%
At eleverne udvikler en sund livsstil	587	83%	15%	1%	0%
At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab	589	79%	20%	1%	0%
At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen	583	41%	45%	14%	1%
At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser	585	76%	21%	2%	0%
At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt	582	45%	45%	9%	1%
At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden	581	76%	22%	2%	0%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 24.

Der er helt generelt forskel på kvindelige og mandlige idrætslæreres vurdering af vigtigheden af de ti formål. Kvinder tillægger næsten samtlige formål større betydning end mænd - kun for de tre første formål i Tabel 58 er der ingen forskel.

De linjefagsuddannede idrætslærere lægger endvidere mere end andre lærere vægt på, "at eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder".

De ældre lærere lægger relativt mere vægt på, "at eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt", samt "at eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden" end yngre lærere. Sidstnævnte formål tillægges endvidere relativt stor vægt af lærere med lang undervisningserfaring.

Endelig vurderer lærerne i Hovedstadsområdet og på Øerne i højere grad end lærerne i Jylland, at det er vigtigt, "at eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder" samt "en sund livsstil".

10.2.2 Lærernes vurdering af formålenes opfyldelse

Tabel 59 viser lærernes vurdering af, i hvilken grad formålene opfyldes. En rangordning af lærernes svar giver denne liste:[39]

1. At eleverne har det sjovt (mest opfyldt)
2. At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser
3. At eleverne får et brud med den boglige undervisning
4. At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer

[39] Rangordningen bygger på andelen, som svarer "i høj grad" eller "i nogen grad" (jf. metodebeskrivelse i afsnit 12.3).

© UNI•C april 2004

5. At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab
6. At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden
7. At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt
8. At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen
9. At eleverne udvikler en sund livsstil
10. At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder (mindst opfyldt)

Det formål, der i højest grad opfyldes, er ifølge lærerne, "at eleverne får et brud med den boglige undervisning". 66% vurderer, at det i høj grad er tilfældet. Den næsthøjeste formålsopfyldelse vurderer lærerne er tilfældet mht. "at eleverne har det sjovt" og "at eleverne får alsidige idrætslige oplevelser", hvor 49% i begge tilfælde vurderer, at formålet i høj grad opfyldes.

Den laveste grad af opfyldelse får formålet "at eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder". Herefter kommer formålene "lære at udtrykke sig med kroppen" og "udvikle en sund livsstil", som heller ikke opfyldes i særlig høj grad.

Sammenlignet med ledernes opfattelse af formålsopfyldelsen, så er der pæn overensstemmelse med lærernes svar.

Tabel 59. I hvilken grad opfyldes følgende formål med idrætsundervisningen?

	I alt	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
	Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
At eleverne får et brud med den boglige undervisning	613	66%	29%	5%	0%
At eleverne har det sjovt	617	49%	50%	1%	0%
At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer	617	35%	56%	9%	0%
At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder	613	3%	42%	52%	3%
At eleverne udvikler en sund livsstil	604	21%	44%	33%	2%
At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab	611	29%	58%	12%	0%
At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen	605	14%	51%	33%	1%
At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser	616	49%	48%	3%	0%
At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt	600	19%	59%	22%	1%
At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden	572	27%	58%	14%	1%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 24.

Ældre lærere og lærere med lang undervisningserfaring vurderer i højere grad end andre lærere, at følgende formål opfyldes i idrætsundervisningen; "at eleverne udvikler en sund livsstil", "at eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen", "at eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt", og "at eleverne

© UNI•C april 2004

får lyst til at dyrke idræt". Til gengæld synes de i ringere grad at formålet om "at eleverne får et brud med boglige undervisning" opfyldes.

Kvindelige idrætslærere vurderer i højere grad end deres mandlige kolleger, "at eleverne får et brud med den boglige undervisning", "at eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder", "at eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab", samt "at eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen".

Endelig vurderer linjefagsuddannede idrætslærere i mindre grad end andre idrætslærere, at formålet om "at eleverne har det sjovt" opfyldes.

10.2.3 Lærernes vurdering af relativ formålsopfyldelse

Graden af relativ formålsopfyldelse kan defineres som differencen mellem andelen af lærere, der synes, at formålet er *meget* eller *noget* vigtigt, og andelen, der synes, at formålet i *høj* eller *nogen* grad er opfyldt.

En beregning af lærernes vurdering af denne relative formålsopfyldelse giver følgende prioriterede liste:

1. At eleverne har det sjovt (højest grad af relativ formålsopfyldelse)
2. At eleverne får alsidige idrætslige oplevelser
3. At eleverne får et brud med den boglige undervisning
4. At eleverne udvikler kropslige færdigheder og kompetencer
5. At eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab
6. At eleverne får lyst til at dyrke idræt i fritiden
7. At eleverne kan forholde sig til normer og værdier knyttet til idræt
8. At eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen
9. At eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder
10. At eleverne udvikler en sund livsstil (lavest grad af relativ formålsopfyldelse)

Der er således den laveste grad af overensstemmelse mellem vigtighed og opfyldelse, med hensyn til at eleverne udvikler en sund livsstil. Herefter følger formålene "at eleverne udvikler forudsætninger for at indgå i et forpligtende fællesskab" og "at eleverne lærer at udtrykke sig med kroppen".

Det er altså nøjagtig det samme billede, der tegner sig, uanset om man spørger ledere eller lærere; at idrætsundervisningen i relativt lavest grad lykkes med at opfylde formålet om "at udvikle en sund livsstil". Herefter følger i begge undersøgelser formålet om, "at eleverne udvikler teoretiske kundskaber og færdigheder".

© UNI•C april 2004

11 Respondentprofil for lærerne

Kapitlet gennemgår svarene på spørgsmål 25-30 i lærerskemaet, som omhandler baggrundsinformation om lærerne.

11.1 Lærernes køn

Undersøgelsen er designet således, at der deltog én mandlig og én kvindelig idrætslærer fra hver skole. I praksis har det endvidere vist sig, at mænd og kvinder har været lige tilbøjelige til at deltage, idet de indkomne svar fordeler sig tilnærmelsesvist med 50% på hvert køn.[40]

Tabel 60. Hvad er dit køn? - baseret på respondentens egen angivelse

I alt	Mand	Kvinde
Antal svar	Pct.	Pct.
619	50%	50%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 25

11.2 Lærernes alder

42% af respondenterne er 34 år eller derunder, og hver af aldersgrupperne 35-44 år og 45-54 år udgør 25% af respondenterne. Blot 8% af respondenterne er 55 år eller ældre.

Tabel 61. Hvad er din alder?

I alt	34 år eller yngre	35-44 år	45-54 år	55 år eller ældre
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
622	42%	25%	25%	8%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 26

11.3 Undervisningserfaring med idræt i folkeskolen

Fordelt på undervisningserfaring ser man, at 9% af respondenterne har under 1 års undervisningserfaring med idræt. 12% har 1-2 års undervisningserfaring, 21% har 3-5 års undervisningserfaring, og 18% har 6-10 års undervisningserfaring. De resterende 40% har mere end 10 års undervisningserfaring; 15% har 11-20 års erfaring, og 25% har mere end 20 års undervisningserfaring.

[40] Syv respondenter har ikke oplyst køn.

© UNI•C april 2004

Tabel 62. Hvor mange års undervisningserfaring har du med idræt i folkeskolen?

I alt	Under 1 år	1-2 år	3-5 år	6-10 år	11-20 år	Mere end 20 år
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
624	9%	12%	21%	18%	15%	25%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 27

11.4 Kønsopdelt undervisning på overbygningen

De fleste lærere (92%) underviser både piger og drenge på overbygningen.

4% af lærerne svarer, at de kun underviser drenge. Disse lærere er alle mænd, hvilket betyder at 8% af de mandlige lærere, kun underviser drenge.

Tilsvarende er der andre 4%, der svarer, at de kun underviser piger. Disse lærere er alle kvinder, hvilket tilsvarende betyder at 8% af de kvindelige lærere, kun underviser piger.

Alt i alt er situationen således, at 8% af idrætslærerne kun underviser elever med eget køn, mens 92% underviser både drenge og piger.

Tabel 63. Underviser du drenge og/eller piger i idræt på overbygningen?

I alt	Kun drenge	Kun piger	Både drenge og piger
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
621	4%	4%	92%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 28

11.5 Lærernes uddannelsesmæssige baggrund på overbygningen

Den uddannelsesmæssige baggrund for idrætslærerne på 7.-9. klassetrin er således, at 71% er læreruddannede med linjefag i idræt, 25% er læreruddannede uden linjefag i idræt, mens 3% ikke er læreruddannede.

Skoleledernes opgørelse over den samlede bestand af idrætslærere (jf. afsnit 7.1) viste, at 59% af idrætslærerne er læreruddannede med linjefag i idræt.

Der er således en forholdsvis overvægt af linjefagsuddannede idrætslærere på 7.-9. klassetrin, hvilket harmonerer med tendensen i skolernes politik mht. om de linjefagsuddannede idrætslærere underviser på bestemte faser (jf. afsnit 7.5).

© UNI•C april 2004

Tabel 64. Hvad er din uddannelsesmæssige baggrund?

I alt	Læreruddannet med linjefag i idræt	Læreruddannet uden linjefag i idræt	Ikke læreruddannet
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.
621	71%	25%	3%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 29

Der er ikke signifikant forskel på mandlige og kvindelige idrætslæreres uddannelsesbaggrund, men det kan dog nævnes, at blandt de *ikke-læreruddannede* er forskellen relativt set størst; 4% af de mandlige idrætslærere tilhører denne kategori, mens det gælder 2% af de kvindelige idrætslærere.

11.6 Supplerende idrætsuddannelser

11.6.1 Hvilke lærere har supplerende idrætsuddannelse?

Generelt svarer 52% af idrætslærerne, at de har en anden idrætsuddannelse, evt. som supplement til seminariets.

Tabel 65. Har du nogen anden idrætsuddannelse?

I alt	Nej	Ja
Antal svar	Pct.	Pct.
583	48%	52%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 30

En sondring i forhold til lærernes uddannelsesmæssige baggrund viser, at blandt idrætslærere, som ikke er læreruddannede, er det 70%, der har en anden idrætsuddannelse, blandt læreruddannede uden linjefag i idræt er det 47%, og endelig blandt læreruddannede med linjefag i idræt er det 53%, der har en supplerende idrætsuddannelse. Forskellen er dog ikke signifikant.[41]

11.6.2 Kategorisering af de supplerende idrætsuddannelser

Disse lærere kunne herefter med fritekst anføre hvilken anden uddannelse, de har taget. Tabel 66 gengiver fordelingen på overordnede kategorier.[42]

36% af respondenterne svarer, at de har taget flere kurser inden for forskellige idrætsgrene. Herefter følger 32%, som svarer, at de har taget korte kurser inden for én idrætsgren. 11% svarer, at de har taget svømmelæreruddannelsen.

Endelig svarer 8%, at de har været på årskursus, 5% svarer, at de har taget fag på seminarium, 4% har taget fag på idrætshøjskole el. lign, 3% har taget en supplerende universitetsuddannelse, og 2% har taget en helt anden idrætsuddannelse.

[41] Årsagen er, at der vedr. dette spørgsmål kun er 20 respondenter i gruppen af idrætslærere, som ikke er læreruddannede.
[42] Danmarks Evalueringsinstitut har foretaget omkodningen af fritekstsvarene til de otte kategorier, der er vist i tabellen.

© UNI•C april 2004

Tabel 66. Lærernes supplerende idrætsuddannelser

I alt	Korte kurser inden for én idrætsgren	Flere kurser inden for forskellige idrætsgrene	Ophold på idrætshøjskole el. lign.	Svømmelæreruddannelsen	Fag på seminarium	Årskursus	Universitetsuddannelse	Andet
Antal svar	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
302	32%	36%	4%	11%	5%	8%	3%	2%

Kilde: Lærerskemaet, spørgsmål 30

I forhold til køn er der ikke signifikante forskel, men forskellen er størst mht. andelen, der har taget "korte kurser inden for én idrætsgren". For mandlige idrætslærere er det 36%, og for kvindelige er det 27%. Til gengæld har kvinder med 13% - i forhold til 9% blandt mænd - i større grad taget "svømmelæreruddannelsen".

I forhold til alder og undervisningserfaring er der til gengæld klare forskelle; de ældre/erfarne lærere har i langt højere grad suppleret med årskursus, universitetsuddannelse og "flere kurser inden for forskellige idrætsgrene". Til gengæld har de yngre/uerfarne lærere primært taget "korte kurser inden for én idrætsgren".

Betragter man de supplerende idrætsuddannelser i forhold til lærerens uddannelsesbaggrund, ser man, at linjefagsuddannede idrætslærere i højere grad supplerer med "flere kurser inden for forskellige idrætsgrene" samt svømmelæreruddannelsen. De ikke-linjefagsuddannede idrætslærere supplerer i højere grad med fag på seminariet.

© UNI•C april 2004

12 Metode

12.1 Bortfald og repræsentativitet

En belysning af undersøgelsens repræsentativitet foretages ved at sammenligne karakteristika ved de indkomne svar med tilsvarende karakteristika ved den population, som man søger at drage inferens til.

For skolerne i populationen har man umiddelbart kendskab til geografisk placering, skolens størrelse og kommunens størrelse.

Herunder gennemgås svarprocenten i forhold til disse aspekter for undersøgelserne blandt hhv. skoleledere og idrætslærere.

12.1.1 Bortfald blandt skoleledere

Tabellen herunder viser en regional forskel i svarprocenten. 82% af skolelederne i Jylland har svaret, mens hhv. 70%-72% har svaret i de to østlige regioner, Hovedstadsområdet[43] og "Øerne i øvrigt"[44].

Tabel 67 Svarprocent for skoleledere - efter region

	Ikke svaret	Svaret	I alt
	Pct.	Pct.	Antal
Hovedstadsområdet	28%	72%	151
Øerne i øvrigt	30%	70%	105
Jylland	18%	82%	244
I alt	24%	76%	500

Tabel 68 viser, at der ikke er nogen signifikant forskel i tilbøjeligheden til at besvare i forhold til kommunestørrelse.

Tabel 68 Svarprocent for skoleledere - efter kommunestørrelse

	Ikke svaret	Svaret	I alt
	Pct.	Pct.	Antal
Under 15.000 indbyggere	25%	75%	167
15.000-44.999 indbyggere	24%	76%	161
45.000 indb. eller derover	23%	77%	172
I alt	24%	76%	500

[43] Hovedstadsområdet omfatter Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Københavns Amt, Frederiksborg Amt og Roskilde Amt.
[44] "Øerne i øvrigt" omfatter Vestsjællands Amt, Storstrøms Amt, Bornholms regionskommune og Fyns Amt.

© UNI•C april 2004

Derimod viser svarprocenten beregnet efter skolestørrelse en tendens til, at store skoler har større tilbøjelighed til at svare end små skoler[45], således svarede 78% af de udtrukne store skoler (mere end 450 elever), mens andelen var 71% blandt små skoler (under 250 elever).

Tabel 69 Svarprocent for skoleledere - efter skolestørrelse

	Ikke svaret	Svaret	I alt
	Pct.	Pct.	Antal
Lille	29%	71%	42
Mellem	25%	75%	214
Stor	22%	78%	244
I alt	24%	76%	500

12.1.2 Bortfald blandt idrætslærere

Også blandt lærere ligger svarprocenten i Jylland 10%-point højere end i Hovedstadsområdet (66% mod 56%). Men lærerne fra "Øerne i øvrigt" har en bemærkelsesværdig høj svarprocent sammenlignet med lederne fra samme region.

Tabel 70 Svarprocent for idrætslærere – efter region

		Svarstatus		
		Ikke svaret	Svaret	Total
		Row %	Row %	Count
REGION	Hovedstadsområdet	44%	56%	302
	Øerne i øvrigt	36%	64%	210
	Jylland	34%	66%	488
	Total	37%	63%	1000

Idrætslærernes svarprocent i forhold til skolestørrelse viser omtrent samme mønster som for skolelederne, nemlig at svarprocenten er lavest på de små skoler.

Tabel 71 Svarprocent for idrætslærere - efter skolestørrelse

	Ikke svaret	Svaret	I alt
	Pct.	Pct.	Antal
Lille	42%	58%	84
Mellem	36%	64%	428
Stor	38%	63%	488
I alt	37%	63%	1000

I forhold til lærernes køn er svarprocenten tilnærmelsesvis ens.

[45] Forskellen er dog ikke statistisk signifikant, men alligevel nævneværdig, da den kan tænkes at understøtte tilsvarende iagttagelser fra andre undersøgelser.

© UNI•C april 2004

Tabel 72 Svarprocent for idrætslærere - efter køn

	Ikke svaret	Svaret	I alt
	Pct.	Pct.	Antal
Mand	37%	63%	500
Kvinde	38%	62%	500
I alt	37%	63%	1000

12.1.3 Undersøgelsernes repræsentativitet

Begge undersøgelser har et noget større bortfald i Hovedstadsområdet end i Jylland, hvilket betyder at jyske skoler i et beskedent omfang er overrepræsenteret i undersøgelserne. Hvis jyske skoleledere eller idrætslærere har holdninger som afviger systematisk fra deres kolleger i Hovedstadsområdet, så vil det påvirke resultaterne med en skævhed, som dog vil være beskeden.

Det er generelt undersøgt hvordan respondenternes svar afhænger af undersøgelsens baggrundsvariable, og der skønnes derfor ikke generelt at være problematiske forhold.

12.2 Baggrundsvariabler

Analyseresultaterne fra hver undersøgelse holdes systematisk op i mod et antal baggrundsvariabler for at identificere væsentlige forskelle på svarene mellem segmenter indenfor baggrundsvariablerne[46].

Eksempelvis kan mandlige og kvindelige idrætslærere i systematisk grad have forskellige holdninger til et givet spørgsmål.

12.2.1 Lederundersøgelsen

I lederundersøgelsen anvendes flg. baggrundsvariabler:

- Region (Hovedstadsområdet, Øerne i øvrigt og Jylland)
- Skolens størrelse (Lille [op til 250 elever], Mellem [251-450 elever] og Stor [over 450 elever])
- Kommunens størrelse (Lille [under 15.000 indb.], Mellem [15.000-44.999 indb.] og Stor [45.000 indb. eller derover])
- Linjefagsuddannede idrætslærer i ledelsen (ja, nej)

De tre førstnævnte er oplysninger, som er kendt i forvejen. Dertil er det besluttet at supplere med oplysningen, som blev indhentet i undersøgelsen, om skolen har idrætslærere i ledelsen. Man kan have en hypotese, om at dette på forskellige måder kan påvirke skolens holdning til idrætsfaget.

[46] Danmarks Evalueringsinstitut og UNI-C har i fællesskab udvalgt de relevante baggrundsvariable.

© UNI•C april 2004

12.2.2 Lærerundersøgelsen

I lærerundersøgelsen anvendes flg. baggrundsvariabler:

- Region (Hovedstadsområdet, Øerne i øvrigt og Jylland)
- Skolens størrelse (Lille [op til 250 elever], Mellem [251-450 elever] og Stor [over 450 elever])
- Lærerens uddannelsesbaggrund (Læreruddannet med linjefag i idræt, Læreruddannet uden linjefag i idræt, Ikke læreruddannet)
- Lærerens køn
- Lærerens alder
- Lærerens erfaring med undervisning i idræt

De to førstnævnte er oplysninger, som er kendt i forvejen.

Dertil er det besluttet at supplere med oplysninger, som blev indhentet i undersøgelsen, om lærerens uddannelsesbaggrund, køn, alder og erfaring med undervisning i idræt.

12.2.3 Korrelation mellem baggrundsvariabler

Den ideelle situation i en analyse af signifikante sammenhænge med undersøgelsens baggrundsvariabler er, at baggrundsvariablerne er ukorrelerede - dvs. at de ikke i væsentlig grad samvarierer.

I praksis er der altid en vis korrelation, men det afgørende er, at man er opmærksom på mulige fejlfortolkninger i tilfælde af, at korrelationen er høj.

I lærerundersøgelse er der væsentlig positiv samvariation mellem de to baggrundsvariabler *alder* og *erfaring med undervisning i idræt*.[47] Det forekommer selvfølgeligt, at denne sammenhæng er tilstede. Det fortolkningsmæssige problem består i, at begge baggrundsvariabler vil have en tendens til at indgå i signifikante sammenhænge samtidigt, hvorved det kan være svært at afgøre, om det egentligt er *alderen* eller *undervisningserfaringen* (eller en kombination), der betyder noget.

I lederundersøgelsen er der nogen positiv samvariation mellem de to baggrundsvariabler *skolestørrelse* og *kommunestørrelse*.[48] Dette forekommer også ganske logisk, da store kommuner - alt andet lige - vil være præget af bysamfund med befolkningskoncentrationer, der betinger tilstedeværelsen af store skoler.

[47] Korrelationskoefficienten kan beregnes til 0,69.
[48] Korrelationskoefficienten kan beregnes til 0,23.

© UNI•C april 2004

Herudover er der ingen numerisk væsentlige korrelationer mellem baggrundsvariablerne.[49]

12.3 Rangordning af svar på ordinale skalaer

Et antal steder i rapporten har det været et naturligt ønske at foretage en rangordning af svar, som følger ordinale skalaer. Det kan fx være skalaen "i høj grad", "i nogen grad", "i ringe grad", "slet ikke".

En sådan rangordning kan baseres på forskellige principper for scoring af den ordinale skala. Efter ønske fra Danmarks Evalueringsinstitut anvender denne rapport en dikotomiseringsmetode, som indebærer, at man sammenlægger de relativt mest positive svar (i eksemplet "i høj grad" og "i nogen grad") hhv. de relativt mest negative svar (i eksemplet "i ringe grad" og "slet ikke"). Herefter baseres rangordningen på andelen af respondenter, som har afgivet de relativt mest positive svar.

12.4 "Ved ikke"-svar

Mange af svarskalaerne til spørgsmålene omfatter kategorien "ved ikke".

"Ved ikke"-svarene er udeladt af tabellerne i rapporten, som derved kun viser fordelingen af de holdningsbærende svar.

Såfremt andelen af "ved ikke"-svar er væsentlig, så nævnes det eksplicit ved resultatgennemgangen hvilken andel, der har svaret "ved ikke".[50]

12.5 Usikkerhed og statistisk signifikans

12.5.1 Hvad er statistisk signifikans?

Den usikkerhed, der er forbundet med undersøgelsens resultater, afhænger af stikprøvens størrelse. Jo større stikprøve, des mindre usikkerhed på resultaterne. Når man sammenligner delgrupper i undersøgelsen er man generelt interesseret i, om der er så stor forskel mellem grupperne, at det *ikke* blot kan skyldes en tilfældighed. Med statistisk terminologi er grupperne i så fald *signifikant* forskellige.

I forhold til alle mindre forskelle, som *kan* være udtryk for en reel forskel, men som også blot *kan* være resultatet at en statistisk tilfældighed, så er der tale om en *insignifikant* forskel.

Generelt indenfor samfundsvidenskaberne - og også i denne rapport - foretages disse analyser på et 5%-signifikansniveau. Det betyder, at man definerer en forskel som signifikant, når sandsynligheden er mindre end 5% for at forskellen blot

[49] Alle øvrige parvise korrelationskoefficienter ligger inden for -0,10 til 0,10.
[50] Danmarks Evalueringsinstitut er endvidere i besiddelse af materiale, der dokumenterer andelen af "ved ikke"-svar på de undersøgelsens spørgsmål.

© UNI•C april 2004

kan være en tilfældighed - og altså omvendt at der er mindst 95% sandsynlighed for at forskellen er reel.

12.5.2 Testmetoder

Den traditionelle metode til analyse af krydstabeller er uafhængighedstest - også kaldet "chi-square"-metoden - som analyserer en hypotese om uafhængighed mellem variabler. Hypotesen forkastes, hvis der måles en signifikanssandsynlighed under typisk 5%, og man konkluderer, at der er afhængighed mellem variablerne og altså dermed signifikant forskel på grupperne i den enkelte variabel.

Svagheden ved denne analysemetode er, at den baserer sig på sammenhænge mellem nominelt skalerede variabler. Den udnytter *ikke*, hvis variablerne har *ordinale værdier*.

Nominel betyder, at udfaldene ikke har en indbyrdes rangordning, mens ordinal netop betyder, at udfaldene har en logisk indbyrdes ordning.

I denne rapport er graden af korrelation mellem variablerne lagt til grund for signifikansberegningen i de tilfælde, hvor svarskalaerne er ordinale.

I tilfældene, hvor svarskalaen er nominel, er uafhængighedstestet (chi-square-metoden) anvendt.

© UNI•C april 2004